

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 80

София, четвъртък, 4 май

1933 г.

88. заседание

Вторникъ, 2 май 1933 година

(Открито отъ подпредседателя Н. Захариевъ въ 16 ч. и 55 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	1849
Законопроектъ за закриване на окръжните съвети. (Второ четене — продължение докладването и разискване)	1849
Дневен редъ за следващото заседание	1868

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Обявямъ заседанието за открито. Присъствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следните народни представители: Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ, Драгомиръ, Богоевъ Борисъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Ради, Гаговъ Петъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Гашевски Никола, Георгиевъ Стойчо, Говедаровъ Георги, Гуревъ Василь, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Димитровъ Коста, Докумовъ Борисъ, Дуковъ Иванъ, Ецовъ Борисъ, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Борисъ, Игнатовъ Тодоръ, Илиевъ Стойко, Казанаклиевъ Георги, Кантарджиевъ Антонъ, Караджовъ Константинъ, Каракашевъ Никола, Косевъ Костадинъ, х. Лековъ х. Андрей, Лулчевъ Коста, Маринчевъ Георги, Мечкарски Тончо, Митковъ Сеферинъ, Момчиловъ Тодоръ, Мустафовъ Али, Мутафовъ д-ръ Христо, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Стефанъ, Петровъ Методи, Пиронковъ Александъръ, Родевъ Христо, Савовъ Сава, Свиначаровъ Добри, Стаевъ Христо, Тотевъ Деню, Тошевъ Никола, п. Христовъ Георги, Христовъ Димитъръ, Циганчевъ Анастасъ п. Цвѣтковъ Кръстю, Чирпанлиевъ д-ръ Никола, Юртовъ Георги и Якимовъ Тодоръ)

Съобщавамъ на Народното събрание, че бюрото е разрешило отпускъ на следните народни представители:

- На г. Стефанъ Петковъ — 1 день;
- На г. Анастасъ Капитановъ — 2 дена;
- На г. Трифонъ Георгиевъ — 2 дена;
- На г. Стоянъ Момчиловъ — 2 дена;
- На г. Иванъ Дуковъ — 3 дни;
- На г. Али Мустафовъ — 3 дни;
- На г. д-ръ Стоянъ Даневъ — 4 дни и
- На г. Христо Манасовъ — 5 дни.

Народниятъ представителъ г. Георги Шонговъ, който се е ползувалъ досега съ 22 дни отпускъ, моли да му се разреши 1 день отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на народния представителъ г. Георги Шонговъ 1 день отпускъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Йото Василевъ, който се е ползувалъ досега съ 23 дни отпускъ, моли да му се разреши 2 дена отпускъ. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на народния

представителъ г. Йото Василевъ 2 дена отпускъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Народниятъ представителъ г. Драгомиръ Апостоловъ, който се е ползувалъ досега съ 43 дни отпускъ, моли да му се разреши 3 дни отпускъ. Прилага медицинско свидетелство. Моля ония г. г. народни представители, които сж съгласни да се разреши на народния представителъ г. Драгомиръ Апостоловъ 3 дни отпускъ, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Пристигаваме къмъ точка първа отъ дневния редъ: **второ четене законопроекта за закриване на окръжните съвети — продължение разискванията.**

Има думата народниятъ представителъ г. Никола Стамболиевъ.

Н. Стамболиевъ (з): Г. г. народни представители! Следъ онзи днешната апология на Варна, като единственъ курортенъ градъ на нашето крайбрежие, излишно е да се приказва и говори въ полза на Варна и за отстъпване на общината стопанството при манастира „Св. Константинъ“. Следъ декларацията на г. министра на земледѣлието, който познава специфичните условия на Варна като търговски, индустриаленъ и курортенъ градъ, излишно бѣше изредането отъ всички партии да говорятъ въ полза на Варна. Насъ ни радва това съчувствие на г. министра на земледѣлието и г. министра на вътрешните работи, които именно се отзоваватъ ласкаво за Варна и правятъ едно изключение отъ положението въ законопроекта, щото всички имоти, които сж принадлежали на окръжни постоянни комисии досега, да останатъ на държавата, и се съгласяватъ този досегашенъ имотъ на Варненската окръжна постоянна комисиия да остане въ бъдеще собственост на Варненската община. Тя има учредена курортна дирекция, която ще стопанисва и това стопанство, което е нераздѣлна частъ отъ курортното стопанство при Варненската община. Манастирътъ „Св. Константинъ“ е прибѣжище на много гости чужденци и гости отъ България. То е едно стопанство, което вървамъ, че всички г. г. народни представители го познаватъ и излишно е да се говори за него. Ето защо азъ правя следното предложение: (Чете)

„1. Премахва се забележката, предложена отъ комисията — къмъ чл 12.

2. Към същия членъ се прибавя следната забележка: Отстъпва се на Варненската градска община досегашният имотъ на Варненската окръжна постоянна комисиия — курортното стопанство при манастира „Св. Константин“, която го приема съ всички негови задължения.

Моля г. г. народните представители да подкрепят това мое предложение, съ което ще допринесат голѣма полза на Варна, която, като придобие това стопанство, ще стане още по-добър курортъ. И г. министърът на вътрешните работи е съгласенъ съ това предложение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Теодоси Кънчевъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Г. г. народни представители! Бързамъ да заявя, че ще подкрепя всички направени предложения, въ смисълъ да се дадатъ на съответните общини ония имоти, досегашно притежание на окръжитъ, събирани съ усилия, стотинка по стотинка, плодъ на амбициитъ на почтени мѣстни деятели, които съ умѣли, обединявайки усилията на деятелитъ въ окръжните съвети, да създадатъ тия имоти. И тѣжко, и болно става човѣку, когато присѣтства на тази картина, при която вижда тѣзи имоти да се разпийматъ. Но азъ считамъ, че по начало общината ще бѣде всѣкога по-добър стопанинъ, ще се грижи съ по-голѣма компетентностъ и съ по-голѣмо разбиране и по-непосрѣдствено за запазването на тѣзи имоти, отколкото държавата. (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да, пазете тишина!

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Ето защо, когато ние сме предъ печалния свършенъ фактъ на закриването на окръжните съвети; когато ние виждаме, че едно управление, което би трѣбвало да твори, руши; когато ние виждаме, че сме безсилни да се противопоставимъ съ резултатъ срещу една подобна разрушителна дейностъ, предъ по-голѣмото зло предпочитаме по-малкото. Ние ще подкрепимъ, казахъ, онѣзи инициативи и предложения, направени въ смисълъ: окръжните имоти да бѣдатъ предадени, и то временно, на съответните градски общини. Азъ казвамъ временно, защото бихъ молилъ г. министра на вътрешните работи да се съгласи, че същитъ имоти, които биха се предали сега на общинитъ, когато ще се възстановятъ едни подобни, едни сродни институти на тѣзи, които сега се унищожаватъ — окръжните съвети — да се върнатъ, да бѣдатъ възстановени тѣмъ. Защото азъ съмъ увѣренъ, че нѣма да бѣде далечъ времето, когато подобни междинни, между държавата и общината, институти ще се създадатъ като органическа нужда въ общата държавна администрация.

П. Попивановъ (з): Тогава ще приказваме. Сега въпросътъ е съвсемъ другъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): И затова азъ казвамъ, тѣ да се предадатъ временно, за да може да бѣдатъ възстановени единъ денъ въ собственостъ на тия институти, които ще бѣдатъ неминуеми възстановени — не въ тази форма, въ която съ били досега, не съ тѣзи задачи, които досега имаха, защото животътъ наложи други грижи на тѣзи институти.

Въ последното заседание г. Муравиевъ, правейки възражение, че не могатъ да се дадатъ тия имоти, както се искаше отъ общинитъ въ Плевенъ, Враца, Бургасъ и пр., каза, че има установенъ редъ, по който тѣзи имоти могатъ да бѣдатъ дадени на общинитъ. Азъ считамъ, че това гледище е погрѣшно. Този установенъ редъ се отнася за държавните имоти — когато единъ държавенъ имотъ ще трѣбва да се даде на нѣкоя община, тогава рече съ специаленъ законъ трѣбва да стане това. Но тия имоти още не сѫ държавни.

А. Циганчевъ (з): Щомъ държавата поема пасива, безспорно, ще поеме и актива.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Сега се решава въпросътъ да станатъ ли тѣ държавни.

С. Таковъ (з): Всички имоти въ България сѫ държавни.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Следователно, отъ гледище на формата, сега, когато се ликвидира съ тия имоти, може да се решава въпросътъ, кому да бѣдатъ дадени тѣ за управление. Основанието да се претендира отъ страна на общинитъ да се дадатъ тѣмъ тѣзи имоти се съдържа и въ факта, че общинитъ сѫ съдействували за създаването

на тия имоти, че повечето постройки, досегашна окръжна собственостъ, сѫ построени върху мѣста, подарени отъ общинитъ. Това не е само въ Плевенъ; това е въ всички окръжни центрове: и въ Търново, и въ Русе, и навсѣкжде. И сега, когато държавата протѣга ръка върху тия имоти, въ сѣщностъ тя взема и общински имоти, предназначени за други цели. (Възгласения отъ нѣкои земеделци)

П. Попивановъ (з): Г. Кънчевъ! Всички окръжни стопанства въ околните центрове, разсадници и пр., сѫ върху общински мѣста. Този въпросъ е много обширенъ и не можете така да го решавате. Тукъ въпросътъ е конкретенъ и затуй г. министъръ Муравиевъ е правъ, като казва, че този въпросъ ще се разреши, когато се проучи.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Азъ сподѣлямъ напълно изказанитъ мисли отъ г. Попивановъ. Ами това е тезата, която азъ поддържамъ: че тѣзи имоти сѫ общински, че не може държавата да ги вземе по този начинъ, така инцидентно, съ единъ предложение, направени отъ хора, повече или по-малко непосредствено заинтересовани поради мѣстни връзки. Плевненскиятъ народенъ представителъ ви казва: има документи, има договорни отношения, има специални условия между Плевненската община и окръга, по силата на които Плевненската община е отпущнала известно мѣсто. Такива договори могатъ да съществуватъ между единъ или другъ окръгъ и общинитъ. За да може въпросътъ да бѣде проученъ въ неговата широта и подробности, азъ смѣтамъ, че той трѣбва да бѣде повторно разгледавъ въ комисията, където да бѣдатъ проучени съответните документи, за да не се накърняватъ едни или други права. Ето и г. Камилевъ подказва тукъ, че въ Русе въ условна собственостъ сѫ били отстъпени общински мѣста за нуждитъ на окръга и на разсадницитъ.

А. Циганчевъ (з): Има начинъ какъ да постѣпятъ, щомъ се засѣгатъ интереситъ имъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. II): Какъ ще ги вземете сега? Едно чувство на правда, едно чувство на справедливостъ нѣма ли да се бунтува и у васъ, и у всѣки гражданинъ, когато се посѣга по такъвъ начинъ върху тия имоти? Безспорно, да. Ще се създадатъ спорове, ще се създадатъ неприятности. Азъ казахъ, че и Търновската окръжна палата е построена върху мѣсто, което е дала общината. Въ Търново има единъ великолепенъ бактериологически институтъ. Безспорно, държавата днесъ не може да извършва тази служба така, както е била извършвана тя досега. И въ последователностъ на това, което други народни представители правятъ, азъ би трѣбвало тукъ да формулирамъ едно предложение: Търновската окръжна палата, Търновскиятъ окръженъ бактериологически институтъ да се предадатъ на Търновската община. Но азъ считамъ, че не би трѣбвало да се правятъ инцидентни предложения, а въпросътъ трѣбва да се постави на принципална база и да бѣде проученъ съ нуждитъ подробности. Азъ съмъ поддържалъ и другъ пътъ, поддържамъ и сега, че държавата е лошъ стопанинъ, и ако окръжните институти, които сѫ създадени съ голѣми усилия на мѣстни деятели въ окръжитъ, минатъ сега подъ ведомството на държавата, тѣ ще бѣдатъ разнебитени, тѣ ще бѣдатъ разорени, тѣ ще бѣдатъ лошо използвани. Достатъчно е да ви приведа за примѣръ бирената фабрика въ Павлово — едно държавно стопанство, което, за срамъ на държавната администрация, е въ плачевно състояние. Слѣбата на всички институти, които окръжитъ създадохъ, нѣма да бѣде по-различна отъ слѣбата на това стопанство „Павлово“.

Ето защо азъ моля г. министра на вътрешните работи и народното здраве да се съгласи специално по този въпросъ да се проучатъ документитъ, да се види доколко сѫ основателни едни или други претенции, за да могатъ тия имоти да бѣдатъ припадени въ временна собственостъ на съответните общини за по-рационално използване. И сега, когато отъ г. Стамболиевъ се прави конкретно предложение, да се отстъпи на Варненската община стопанството „Св. Константинъ“, което е единъ бисеръ, което е създадено съ благородните усилия на скромни обществени мѣстни деятели, азъ не мога да не се присъединя къмъ това предложение, защото Варна ще използва това стопанство много по-добре, отколкото държавата, защото то е органически свързано съ варненския курортъ и Варна, като курортъ, безъ него ще остане всѣкога единъ осаматенъ курортъ, единъ курортъ безъ хинтерландъ, така да

се изразя, тъй като там е курортната част на Варна, а не в самия гр. Варна.

Азъ нѣма да говори по спорнитѣ въпроси около това стопанство, обаче, ако прочитате документитѣ, ще видите, че то въ сѣщностъ е собственостъ на Варненската община, а не на окръжния съветъ или на постоянната комисия. Но имаше една съгласувана дейностъ на представителитѣ на Варненската постоянна комисия и на Варненската община, за да може действително това курортно стопанство, манастирътъ „Св. Константин“, да бѣде поставено на завидна висота, като организация, като администрация. Дадете ли го на държавата, вие му слагате кръстъ, вие ще го поставите при най-мизернитѣ условия за експлоатация и грубо използване отъ хора, които нѣма нищо да плащатъ, но всичко ще рушатъ. Азъ не назовавамъ нѣщата съ собственитѣ имъ имена; вие ще разберете какво искамъ да кажа.

Заклучавамъ. Моля г. министра на вътрешнитѣ работи да се съгласи, съ тѣзи въпроси да се занимаемъ повторно въ комисията. Сѣщото ще кажа и за манастира „Св. Георги“ въ Анхило. Азъ съмъ ходилъ и тамъ, както съмъ ходилъ и въ „Св. Константин“, и видѣхъ какъ действително тѣзи стопанства сѣ били и сѣ организирани свързани съ съответнитѣ общини. И ако тѣ трѣбваше, въ един или други спорове съ хора, които претендиратъ неоснователно да ги иматъ, да се смѣтатъ като собственостъ на окръжитѣ, това бѣше по-скоро по тактически и процесуални причини, отколкото по имотно-правни. Но тѣзи въпроси тукъ нѣма да говоримъ; ще говоримъ другаде. Азъ Ви моля, г. министре, който слушате съ такова завидна внимане, по тѣзи въпроси да се съгласите да не се прибързва; нека въ комисията да ги обсъдимъ и преценимъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата на роднитѣ представителъ г. Василъ Мариновъ.

В. Мариновъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпросътъ, който се третира въ чл. 12 отъ законопроекта за закриване на окръжнитѣ съвети, относно се до начина, по който имотитѣ на окръжнитѣ постоянни комисии ще преминатъ подъ ведомството на държавата, е единъ отъ сериознитѣ въпроси. Азъ не докоскамъ, че нѣкой би ме обвинилъ въ локаленъ патриотизъмъ, ако повдигна нѣкои въпроси, засѣгащи гр. Плевенъ и Плевенския край.

Г. г. народни представители! Известно ви е, че гр. Плевенъ бѣде изолиранъ съ постройката на желѣзнопътната линия Левски—Ловечъ, която трѣбваше да бѣде Плевенъ—Ловечъ. Съ това изолиране се нанесе чувствителенъ ударъ на гр. Плевенъ отъ стопанска и икономическа гледна точка.

С. Патевъ (з): Плевенъ не искаше.

В. Мариновъ (д): Построенъ се желѣзнопътна линия Червентъ-Брътъ—Тетевенъ, съ което сѣщо се нанесе ударъ на гр. Плевенъ. Построенъ се телеграфо-пощенска централа за Северна България, но вмѣсто да бѣде въ гр. Плевенъ, като стопански и икономически центъръ на Северна България, даде се на гр. Русе. Построенъ се захарна фабрика, но вмѣсто да бѣде въ гр. Плевенъ, построенъ се вънъ отъ него. Премахването на окръжнитѣ смѣтни палати сѣщо така засегна чувствително гр. Плевенъ. Днесъ, когато се закриватъ окръжнитѣ съвети и тѣхнитѣ имоти се прехвърлятъ къмъ държавата, Плевенската градска община, която е дала всички дворни мѣста, каквито е имала, за нуждитѣ на окръга или на държавата и частъ отъ тѣхъ е дала при условна собственостъ, не желае милостъ отъ държавата, която всѣкога е изолирала гр. Плевенъ, но тя не желае държавата да я граби по единъ незаконенъ начинъ! (Оживление) Азъ съмъ длъженъ да заявя това. Защото, г. г. народни представители, не може да се взема отъ държавата зданието на окръжната постоянна комисия за окръжно сиротопиталище, мѣстото за което е дадено отъ Плевенската община подъ условна собственостъ. Изрично е казано въ решението на общинския съветъ, взето съ протоколъ № 27 отъ 13 септемврий 1923 г., че се отпуска 6700 кв. м. мѣсто на постоянната комисия за нуждитѣ на сирацитѣ отъ войната при условие, че когато престанатъ тия нужди, когато сирацитѣ отрастнатъ, постройката ще остане на Плевенската градска община. При това положение азъ се питамъ: защо да мине това здание къмъ държавата? Но казва се: то остава за Плевенската община. Ами че то си е на Плевенската община, нѣма какво да остава на нея; държавата нѣма никакво право върху него.

Но, г. г. народни представители, има единъ другъ въпросъ. Плевенската градска община отпущна 25.000 кв. м. мѣсто за постройка на окръжна ветеринарна лѣчебница на „Съръ-пазаръ“, близо до пазарицето на гр. Плевенъ.

С. Патевъ (з): На какво ще се обърне сега? Нали ще бѣде пакъ лѣчебница?

В. Мариновъ (д): Съображението за това бѣше, че гр. Плевенъ, като скотовъденъ центъръ, безспорно, трѣбва да има една ветеринарна лѣчебница. Но понеже тя не отговаряше на нуждитѣ на държавата, на нейната стопанска и скотовъдна политика, държавата си построи въ гр. Плевенъ, пакъ на общинско мѣсто, отпущнато ѝ безвъзмездно, държавна окръжна ветеринарна лѣчебница, модерно обзаведена. Край окръжната ветеринарна лѣчебница, построена на мѣсто на Плевенската градска община, по препорѣка на Министерството на земледѣлието, се построи модерна кланица и хладилникъ за експортъ на охладено месо.

Азъ моля народното представителство да се съгласи, щото окръжната ветеринарна лѣчебница, която се намира край кланицата и хладилника и се явява излишна поради това, че държавата има своя ветеринарна лѣчебница, . . .

И. п. Рачевъ (з): За какво ще служи тази лѣчебница на гр. Плевенъ?

В. Мариновъ (д): Ще кажа за какво. — . . . да остане въ полза на общината за нуждитѣ на модерната кланица и хладилника.

Г. г. народни представители! Мотивитѣ на Министерството на земледѣлието, когато поиска да се построи въ гр. Плевенъ модерна кланица и хладилникъ, бѣха, между другото, и тѣзи, че тамъ, като скотовъденъ край, трѣбва да се модернизира клането, да има и хладилникъ, за да може да се прави и износъ на охладено месо. За нуждитѣ на кланицата и хладилника е необходимо да има и ветеринарна лѣчебница. Е добре, при наличността на една ветеринарна лѣчебница, построена отъ окръжната постоянна комисия на общинско мѣсто, непосредствено до модерната кланица и хладилника, и на една държавна ветеринарна лѣчебница, има ли смисълъ Плевенската градска община, която дължи на държавата повече отъ 30 милиона лева, да се обременява съ разходи за постройка на нова ветеринарна лѣчебница, необходими за модерната кланица и хладилника? Държавата взема отъ гр. Плевенъ построената върху общинско мѣсто грамадна окръжна палата, която прави честъ и на гр. Плевенъ, и на постоянната комисия, и колкото и да искаме, убеденъ съмъ, че държавата нѣма да отстъпи на общината това грамадно здание, което струва надъ 20 милиона лева. Но ако държавата не би върнала това грамадно здание за нуждитѣ на Плевенската община, която нѣма възможностъ да покрѣща задълженията си, то би било крайно несправедливо, ако тя, колкото и голѣми да сѣ нуждитѣ ѝ, не отстъпи на Плевенската градска община поне окръжната ветеринарна лѣчебница край модерната кланица.

Азъ съмъ съгласенъ съ доводитѣ на г. Кънчевъ, че трѣбва да се помисли какво ще стане съ тѣзи имоти, ако нѣкога се възстановятъ окръжнитѣ съвети било въ сегашната имъ форма, било въ друга нѣкоя форма. Но то е другъ въпросъ. Решавайки сега въпроса за прехвърляне имотитѣ на постояннитѣ комисии върху държавата, азъ мисля, че постановлението въ забележката къмъ чл. 12, съ което се дава на Плевенската община, за нуждитѣ на общината, сиропиталището, което да служи за училище, е неоснователно и незаконно, защото това здание си е на Плевенската община. По силата на договора за условна собственостъ и на решението на общинския съветъ, взето съ протоколъ № 27 отъ 13 септемврий 1923 г., то безъ друго ще си остане на общината.

Но азъ моля както народното представителство, така и уважаемия г. министъръ на вътрешнитѣ работи, да се съгласятъ, щото окръжната ветеринарна лѣчебница край гр. Плевенъ, до модерната кланица, заедно съ празното мѣсто около нея, което е дадено за нейнитѣ нужди, да остане за нуждитѣ на Плевенската градска община, да обслужва модерната кланица.

Съ това, г. г. народни представители, ще се извърши актъ на висша справедливостъ спрямо гр. Плевенъ, който, както ви казахъ, е извънредно много ошетенъ въ всѣко отношение, още повече, че има една държавна ветеринарна лѣчебница и нѣма нужда отъ втора лѣчебница, която за нищо нѣма да послужи, понеже е вънъ отъ

града, освен само за нуждите на модерната кланица. (Ръкоплъскания от някои от мнозинството и някои сговористи)

С. Патефъ (з): Защо е построена тогава?

Председателствувашъ Н. Захариевъ: Има думата народният представител г. Петко Чорбаджиевъ.

П. Чорбаджиевъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Мене ми прави впечатление, че сега, когато се ликвидира съ окръжните съвети, иска се да се ликвидира и съ тяхните имоти въ форма кой каквото може да закачи. Едно такова законодателство не е нищо друго, освенъ узаконяване на едно плячкаджийство.

С. Таковъ (з): Само такива работи въ България не ставатъ!

П. Чорбаджиевъ (д): Едно законодателство, което се нагажда къмъ този или онзи градъ, не е никакво законодателство. Всяко законодателство трѣбва да се базира на някои основни начала: правни, традиционни и обичайни. Въ проекта, който бѣше представенъ на постоянните комисии, се казваше, че манастирите и манастирските имоти се присъединяватъ къмъ съответните общини. Дали това е напълно законно и канонично, може да се спори, но да се приеме, че манастирите и манастирските имоти могатъ да ставатъ държавни, това е абсурдъ.

С. Таковъ (з): За кои манастири става дума?

П. Чорбаджиевъ (д): За манастирите „Св. Анастасия“, „Св. Константинъ“ и „Св. Георги“.

С. Таковъ (з): „Св. Анастасия“ бѣше затворъ на времето.

П. Чорбаджиевъ (з): Не разбирате тѣзи работи. Вие можете да приказвате за сода и за лимонада. Когато приказвате за сода и за лимонада, азъ нѣма да Ви апострофирамъ!

Г. г. народни представители! Трѣбва да знаете предисторията на тѣзи манастири, по кой начинъ съ станали тѣ окръжни и дали съ окръжни. Манастирите, за които е дума, съ бивши гръцки манастири. При антигръцкото движение тѣ станаха български.

А. Радоловъ (з): Много далечъ отивашъ.

П. Чорбаджиевъ (д): Окръжните съвети, окръжните постоянни комисии никога не съ били собственици на тѣзи манастири; тѣ съ само окупатори. Вие, господине (Сочи С. Таковъ), който се смѣте, ако прочетете само единъ пътъ Екзархийския уставъ, ще видите, че никѣде въ свѣта и въ България нѣма манастири държавни и окръжни; има само манастири ставропигиални и епархийски.

С. Таковъ (з): Тамъ ще пишешъ поезия...

П. Чорбаджиевъ (д): Поезията не е за всяка свиня.

С. Таковъ (з): ... и отъ време на време ще употребявашъ разхладително пиение — лимонада!

П. Чорбаджиевъ (д): Г. г. народни представители! Манастирите, за които е дума и за които е постановено въ забележката къмъ чл. 12, че се отстъпватъ на съответните общини, не могатъ да бѣдатъ държавни. Държавата не може да се занимава съ манастири и съ манастирски управи. Съ тая работа се занимаватъ или съответните духовни власти, или общините, които сѣщо така иматъ свои църкви и църковни имоти. Азъ не мога да разбера защо и г. министърътъ на вътрешните работи, който бѣше така решителенъ по този въпросъ, сега прави отстъпление. Казва се, че тия манастири имали нѣкакви имоти, та не бивало да се дадатъ на съответните общини. Ако е въпросъ за имотите имъ, пакъ трѣбва да си останатъ манастирски. Тѣ могатъ да си бѣдатъ отдѣлни стопанства съ отдѣлни бюджети. Това е законното. А най-правилното е да попитате духовните власти що значи манастирски имотъ, що значи манастирско стопанство.

С. Таковъ (з): (Казва нѣщо)

П. Чорбаджиевъ (д): Мълчи бе! Какво приказвашъ? Ако държавата можеше да окупира и да владѣе тѣзи манастири, щѣше да направи това още въ 1906 г. при анти-

гръцкото движение. Защо не го направи? Тя имаше повече власт и сила да ги окупира и владѣе. Имало е държавни и канонически съображения, поради които тя не е могла да направи това — въпросътъ ставаше и политически. И понеже съответните общини не разполагаха съ достатъчно сили да ги владѣятъ, намѣсиха се окръжните съвети и постоянните комисии. Това е историята на тѣзи манастири.

Р. Маджаровъ (д.сг): Не е вѣрно. Тѣ съ предадени по решение на Касационния съдъ на окръжните съвети, които се съдиха съ гръцките общини.

П. Чорбаджиевъ (д): Касационниятъ съдъ не може да измѣнява църковните канони. Вие не познавате църковното право и не знаете що е манастиръ! (Веселостъ) „Свети Константинъ“ си има свои канони.

Р. Маджаровъ (д.сг): Азъ зная само, че Вие не познавате въпроса. Окръжната постоянна комисия водѣ процеса съ гръцката община, спечели го и получи „Св. Константинъ“.

П. Чорбаджиевъ (д): Г. г. народни представители! Споръ може да става дали манастирите и манастирските имоти трѣбва да се предаватъ на съответните епархийски власти или да останатъ на общините. Както всяка църква, тъй и всяки манастиръ може да бѣде или ставропигиаленъ — подъ надзора на Св. Синодъ — или на епархийски съветъ, или на общинския църковенъ съветъ. Друга форма за владение и разпореждане съ манастирите, църквите и тяхните имоти нѣма по българските закони и канони.

Блазни много, че тѣзи манастири имали голѣми имоти, и затуй трѣбвало да станатъ държавни! А за „Св. Константинъ“ се казва, че фактически престаналъ да бѣде манастиръ, станалъ единъ курортъ, едно мѣсто за увеселение и трѣбвало да се даде на общината!

С. Таковъ (з): Това е моето мнение за тоя манастиръ — да се даде. (Оживление)

П. Чорбаджиевъ (д): Моля Ви се. — Пакъ казвамъ, споръ може да става между духовните власти, които по правата си и по каноните си могатъ да разпореждатъ съ манастирите и манастирските имоти; споръ може да става за вида на манастирите или на църквите, дали общините, чрезъ съответните църковни настоятелства, могатъ да влѣзатъ въ правата на тия манастири или църкви, но въ никой случай държавата не може да тури ръка върху тяхъ. Какво може да търси държавата по църквите и манастирите? Какъ ще ги реди и управлява? Ако пакъ тя вземе само имотите имъ, помислете, могатъ ли тѣ да съществуватъ безъ тяхъ? Тогава ликвидирайте съ всички манастири, запалете ги! Не е въпросъ на коя община, на кой градъ какво ще предадете. Въпросътъ е правилно да разрешите една сложена предъ васъ задача, за да не нарушите и каноническото право, и битовите нрави на нашия народъ. Отнемате имотите на манастира и ги давате на държавата. Въ такъвъ случай какъ ще се третира религиозната община по отношение на тия имоти? Кой ще издържа църквата? Кой ще разпорежда съ тия имоти? Дали църковното настоятелство или епархийскиятъ съветъ ще трѣбва да се бърка въ тая работа? Държавата съ жандари ли ще се бърка? Изглежда, че ние можемъ да законодателствуваме по всички въпроси, както ни дойде и както ни е на смѣтка. Не е, обаче, въпросъ на смѣтка, а въпросъ на право, въпросъ на традиция, въпросъ на канони. Азъ ви моля по тоя въпросъ да спрете повече вниманието си. Ако въ нѣкой манастиръ има излишни имоти, които трѣбва да се отнематъ и да се раздадатъ на съответното население, това можете да направите. На много манастири имотите се отнеха и се раздадохъ за оземляване. Това е правено, и сега можете да го направите, но то не значи, че манастирътъ, като юридическа личностъ, може да се слѣе изцѣло съ държавата. Това не е право, не е канонично; то не е по нравите и по традициите на българския народъ, на българската държава и на българската църква. Въ турско време религиозната и административната християнски общини бѣха едно и сѣщо, и манастирите съ се създали именно отъ тия религиозно-административни общини, които съществуватъ и днесъ. Не бива сега да измѣняте нито обичая, нито каноните, нито нравите.

Каза се отъ г. министра, че единъ отъ тия манастири ималъ обширни гори. Легенда ми разправя г. министърътъ. Азъ мога да го увѣря, че се касае за по-малко отъ 3 хиляди декара заклеявѣла гора, половината отъ която вече

е отстъпена на тамошното туристическо дружество, залесена е и е направен един хубав ловен парк. Сега държавата може да го вземе да го направи държавен парк, но аз не вървам това. Ревността на тия приятели, които искат държавата да вземе тоя имот, не се дължи на това, че държавата ще го подобри и направи нещо по-хубаво от него. Ще го раздадете една вечер тук, по решение на прошетарната комисия, като просия. Във това съм увърнен.

С. Таковъ (з): Ние сме за държавата; ние не сме за локален патриотизъм.

П. Чорбаджиев (д): Ние всеки ден имаме случаи да виждаме как държавни имоти минават транзит към съответните общини. Кой от вас се обажда да защити държавата?

С. Таковъ (з): Това не е вярно, г. Чорбаджиев.

С. Патева (з): Само срещу заплащане.

П. Чорбаджиев (д): Аз моля г. г. народните представители да се съгласят, тоя въпрос най-малко да бъде върнат въ комисията на ново разглеждане, да се повишат компетентни духовни лица да си кажат думата, да се види какво правим ние с едно такова случайно законодателство, с забележки и параграфи.

А. Буковъ (з): Г. Чорбаджиев! Една малка бележка. Понеже Вие се силаете на статuti и на канони, аз мисля, че въ дният, когато Вие бяхте вершителъ судебъ въ Бургазъ, манастирътъ „Св. Анастасия“ го направихте затворъ. Тий ми се струва, ако не ме лъже паметта.

С. Таковъ (з): Като Диаръ-бекиръ бѣше направенъ.

П. Чорбаджиев (д): Г. Ляпчевъ ще Ви опровергае.

А. Буковъ (з): Манастирътъ „Св. Анастасия“ бѣше направенъ затворъ.

П. Чорбаджиев (д): По този въпросъ може да питате г. Ляпчевъ.

С. Таковъ (з): Споредъ Вашитѣ канони ...

П. Чорбаджиев (д): „Св. Анастасия“ има манастиръ и островъ. На острова има нужда и Васъ да ви пратятъ, където да се изолирате.

С. Таковъ (з): Слабъ сте по география.

П. Чорбаджиев (д): „Св. Анастасия“ може да бъде и манастиръ, а може да бъде и затворъ. Манастирътъ „Св. Анастасия“ трѣбва да си остане само манастиръ.

С. Таковъ (з): Споредъ Вашитѣ канони, може да бъде и затворъ.

П. Чорбаджиев (д): Това не е едно и също нѣщо. Както на божията земя има адъ и рай, така и на тоя островъ може да има и затворъ, може да има и манастиръ.

С. Таковъ (з): Две несъвмѣстими понятия — и адъ, и рай — на едно мѣсто събрани.

П. Чорбаджиев (д): Азъ моля г. министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти да се съгласи, този пунктъ да се върне въ комисията, за да се разгледа съвмѣстно съ представителя на църквата, който да даде мнение, може ли въобще църковнитѣ, манастирскитѣ имоти да ставатъ държавни, може ли манастиритѣ да се обсебватъ изцѣло отъ държавата и кой по-нататѣкъ ще може да се разпорежда съ манастиритѣ, съ управата имъ и съ всичко онова, което е свързано съ миналото на манастиритѣ и на населението, което ходи да се моли въ тѣзи манастири.

А. Циганчевъ (з): Манастиръ безъ държавата може ли да съществува?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Димо Бурилковъ.

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ искамъ да спра вашето внимание

върху въпроса за Хасковскитѣ минерални бани. Когато ние ще се занимаваме съ този въпросъ, кому трѣбва да се дадатъ тѣзи бани, критериятъ за това трѣбва да бъде преди всичко въ факта, кой може да използва тия бани, да ги уреди, да ги постави на една по-завидна висота, за да привлѣкатъ по-голъма клиентела и по тоя начинъ тия бани да могатъ да изпълнятъ колкото се може по-добре своето предназначение. Тукъ не е само въпросъ на принципъ. Ако въпросътъ е за принципъ, той е решенъ отдавна въ закона за топлитѣ и студени минерални води. Въ чл. 1 отъ тоя законъ се казва: (Чете) „Всичкитѣ познати днесъ минерални топли и студени води сѣ държавенъ имотъ и се управляватъ съгласно тоя законъ“. Следователно, по тоя законъ принципътъ е, че собствеността върху всички наши минерални извори принадлежи на държавата. Това е принципътъ, но тоя принципъ има своето изключение. Въ сѣщия законъ ние виждаме чл. 5, въ който се казва: (Чете) „Предъ видъ на грижитѣ, които столичното управление взима за ползуване населението отъ Софийскитѣ минерални води, и на жертвитѣ, които то е проектирало да направи за устройството на удобни помѣщения, държавата отстъпва на града София вѣчното ползуване отъ казанитѣ минерални води“. Следователно, въ този законъ се предвижда, че известни минерални извори могатъ да се предаватъ на ползуване, на уреждане отъ съответнитѣ общини при известни условия. И наистина не е ли фактъ, че Софийската община успѣ отъ тия минерални води да направи едно първостепенно обществено заведение, което се използва както за чистотата на жителитѣ на столицата, така и специално за лѣкуване на известни болести? Съ това държавата никакъ не е сгрѣшила. Напротивъ, това се явява въ съгласие съ желанието ни, да се даде възможностъ минералнитѣ извори да принесатъ по-голъма полза на населението. И ако идете днесъ въ Софийскитѣ минерални бани, ще видите, че приходътъ отъ тѣхъ и посещенията имъ постепенно се увеличаватъ.

Освенъ това, въ сѣщия законъ имаме чл. 6, който казва, че по законодателенъ редъ могатъ да се отстъпватъ държавни минерални извори на известни общини при опредѣлени условия за използване. И въ България днесъ, въпрѣки тоя законъ, който обявява минералнитѣ извори за държавна собственостъ, ние имаме повече отъ 30 минерални извори, които се използватъ отъ общинитѣ. Вие знаете, че Бургазкитѣ лѣджи сѣ на Бургазката община, макаръ да отстоятъ на 16 км. отъ нея. Кортенскитѣ бани, въ с. Кортенъ, принадлежатъ на Ново-загорската община. Сливенскитѣ бани принадлежатъ на Сливенската община. Преди 3 години се отстъпиха още редица минерални бани на известни общини. Така, банитѣ въ с. Бѣлчинъ се отстъпиха на Бѣлчинската община — едни бани, които даваха на държавата, чрезъ концесионеръ, единъ чистъ приходъ отъ 130.000 л. годишно. Сѣщо Марикоостенскитѣ бани сѣ дадени на Марикоостенската община. Лѣджитѣ въ с. Давудово, Бѣридеренско, се дадоха на Давудовската община. Лѣджитѣ въ с. Хетище, Неврокопско, се дадоха на с. Хетище. Карловскитѣ бани се отстъпиха на Карловската и на Банската селска община. Следователно, това изключение — да се отстъпватъ минерални извори на общини при опредѣлени условия на използване, подъ върховния надзоръ на Министерството на търговията, промишлеността и труда — съществува. Чл. 4 отъ сѣщия законъ опредѣля, че грижата за правилното ползуване отъ минералнитѣ води, както и надзорътъ на тѣхното експлоатиране, принадлежи на Министерството на търговията, промишлеността и труда. Следователно, дадени едни минерални извори на една община, не значи още, че тя става пълноправенъ, безконтроленъ тѣхенъ собственикъ. Напротивъ, тя е поставена подъ надзоръ да изпълнява известни изисквания на хигиена, на удобства и начинъ на използване.

Какво представляватъ днесъ Хасковскитѣ минерални бани? Това сѣ минерални бани безъ особени преимущества предъ другитѣ. Това сѣ обикновени минерални извори, каквито ги има на всѣка крачка въ България. Ние имаме повече отъ 150 минерални извори отъ този видъ. Следователно, тѣ не сѣ така изпъкнали, не привлѣчатъ особено грижитѣ на държавата, на нейнитѣ чиновници и на нейния беденъ бюджетъ. Тия минерални бани се експлоатираха досега отъ окръжния съветъ. Въ последнитѣ две години тѣ се превърнаха въ окръжно стопанско предприятие и благодарение на това се положило малко повече грижи за тѣхното уреждане и използване.

А. Буковъ (з): Вече се убедихме — стига!

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Надѣвамъ се да ви убеди. — Съ даванетоъ имъ на Хасковската община, държавата

не поема никакъв пасивъ на тия бани, като стопанско предприятие; то си върви съ своя активъ и пасивъ. Следователно, нѣма опасностъ държавата да поеме задълженията на банитѣ, а общината да поеме ползата отъ тия бани.

Нека ви кажа, г. г. народни представители, че държавата, която притежава повече отъ 100 минерални извори, до днесъ експлоатирва само 9. Какво значи това? Това значи, че държавата нѣма органи, нѣма средства, нѣма възможностъ да използва тѣзи минерални извори и е излизало да увеличаваме нейния товаръ. Да ги дадемъ на Хасковската община, която дава главната клиентела на този минерален изворъ и който има жизнен интересъ да ги развие, да ги уреди, за да може да има единъ доходъ и да създаде тамъ единъ добър курортъ. Така щото азъ ви моля да се съгласите да се отстъпятъ Хасковскитѣ окръжни минерални бани на Хасковската градска община.

Нека кажа така също две думи и за манастира „Св. Георги“, който се иска отъ Анхиалската градска община. Г. г. народни представители! Нѣма да ви говоря за историята на манастира. Не е удобно това. Бихъ казалъ. Но ще ви кажа, че градъ Анхиало даде 15.000 декара земя за оземляване на бѣжанцитѣ и ги даде охотно, безъ насилие. И днесъ, когато имаме възможностъ да го обезпечимъ, като му дадемъ стопанството при този манастиръ, който притежава само 2.000 декара земя, азъ смѣтамъ, че ние наистина ще направимъ едно добро, едно справедливо дѣло, защото ще обезпечимъ градъ Анхиало поне отчасти за онай жертва, която градътъ направилъ въ моментъ на нужда, когато бѣжанцитѣ дойдоха въ България и навѣждаше намѣрихъ лошъ приемъ, бѣха гонени, но Анхиало ги приюти и имъ даде земя.

Ето защо и азъ поддържамъ, щото манастирътъ „Св. Георги“ да бѣде даденъ на Анхиалската градска община.

Нѣкой отъ мнозинството: Пакъ локаленъ патриотизъмъ!

Д-ръ Д. Бурилковъ (р): Не е локаленъ патриотизъмъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стойне Ризовъ.

С. Ризовъ (з): Г. г. народни представители! Съ законопроекта за закриване на окръжнитѣ съвети се цели да направимъ икономия на държавата, а не да ликвидираме и съ имотитѣ на окръжнитѣ постоянни комисии. Въпросътъ се измѣсти съвършено. Когато решихме окръжнитѣ съвети да се закриватъ временно за икономия — тъй поне смѣтаме ние — създадохъ се апетити у разни заинтересовани, ще кажа азъ, народни представители — всѣки иска за своята община, откъдето е избранъ. И сега да вземемъ съ тоя законъ, който не цели това, а цели друго, да раздадемъ тѣзи имоти на Варненската градска община, на Плевенската градска община, на Хасковската градска община, на Бургаската градска община и други, какво значи това? Това значи да вземемъ месото отъ кокалитѣ и да го дадемъ на общинитѣ, а на държавата да оставимъ да гложди голитѣ кокали.

Г. г. народни представители! Говорящитѣ преди мене си изпѣха урока. Тѣхнитѣ избиратели ги чува, че сж защитили общинитѣ, но да чуемъ кой ще защити истината. Ако действително има манастири, които притежаватъ хиляди декари земя, съ другъ законъ ще уредимъ ние кой ще трѣбва да вземе тия имоти и въобще трѣбва ли да се взематъ. Мене ми се струва, че ако манастирътъ, за който говори г. Чорбаджиевъ, има 3.000 декара заклеяваща гора, той може да има около 5 хиляди декари работна земя. Когато утре ще се сложи на дневенъ редъ законътъ за трудовата поземлена собственостъ, да го измѣняваме, ще се види, че имаме голѣма нужда отъ земя за оземляване на неимотни и малоимотни. Въпрѣки че паднаха ценитѣ на земеделскитѣ произведения, има гладъ за земя. Тогава ще разрешимъ този въпросъ, дали манастиритѣ сж добри стопани на своитѣ имоти, дали трѣбва да имъ ги оставимъ и занаяпредъ, или трѣбва да ги вземемъ съ този законъ и да ги присъединимъ къмъ единъ фондъ за оземляване на малоимотнитѣ и неимотнитѣ. Но така, както се води агитация, да вдигнемъ ръка за закриване на окръжнитѣ съвети и окръжнитѣ постоянни комисии, а имотитѣ имъ да дадемъ на разни общини, азъ питамъ, къде е справедливостта? Тѣзи имоти какъ сж събирани, какъ сж печелени? За примѣръ ще ви кажа нашия окръгъ, понеже него познавамъ. Ако Шуменската окръжна постоянна комисия има разсадници въ Ески-Джумая, въ Попово и т. н., тия разсадници, благодарение на окръжнитѣ врѣхнини, събирани стотинка по стотинка отъ цѣ-

лия окръгъ, сж създадени да ползватъ цѣлия окръгъ, справедливо ли ще бѣде сега поповския разсадникъ да го дадемъ на Поповската градска община, ескиджумайския разсадникъ да го дадемъ на Ескиджумайската община, въ гр. Шуменъ нѣкое здание да го дадемъ на Шуменската градска община, въ гр. Варна — на Варненската градска община? Справедливо ли ще бѣде на облагодетелствувания отъ природата гр. Варна, който е търговски, пристанищенъ и курортенъ градъ да вземемъ да му дадемъ държавни имоти?

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Преди всичко не сж държавни имоти.

С. Ризовъ (з): Азъ не съмъ съгласенъ съ Васъ, г. Теодоси Кънчевъ, когато казвате, че държавата е най-лошъ стопанинъ. По всички въпроси казвате: държавата, държавата, държавата, а тукъ казвате: „Държавата е най-лошъ стопанинъ“. Азъ казвамъ: най-добриятъ стопанинъ е онзи, който работи земята и който знае, че е негова. Дайте земя на онзи, който си нѣма, той ще я обработва и ще ѝ се радва.

Съ тѣзи нѣколко думи, г. г. народни представители, азъ искамъ да кажа, че ако Парламентътъ днесъ гласува всички тия предложения, които се направиха въ врѣзка съ чл. 12, ще извърши най-голѣмо престѣпление спрямо българския народъ и ще разсипе държавни имоти.

Смѣтамъ, че поне Земледѣлската парламентарна група не бива да гласува за тѣзи предложения. Утре, когато ще дойдемъ да гласуваме другия законъ за трудовата поземлена собственостъ, тогава ще видимъ какво ще правимъ. (Ръкоплѣскания отъ нѣкои отъ земеделцитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Анастасъ Циганчевъ.

А. Циганчевъ (з): Г. г. народни представители! Много се приказва по тази забележка къмъ чл. 12, особено отъ народния представителъ бай Петко Чорбаджиевъ, който нарече съ думата „ямаджилтъкъ“, „пљачкаджийство“. Много вѣрно е това, само че той въ послѣствие измѣни на тази си мисль, като каза, че манастирскитѣ имоти трѣбва да се отдѣлятъ, като недържавни имоти, и влѣзе въ противоречие съ себе си.

А. Буковъ (з): Споредъ статутитѣ и канонитѣ.

А. Циганчевъ (з): Азъ мисля, че въпросътъ е принципаленъ. Когато държавата взема пасива на окръжнитѣ съвети, безспорно, ще трѣбва да вземе и актива имъ. Никакво изключение не бива да се прави. Ако евентуално общинитѣ иматъ претенции върху нѣкои имоти и сж въ договорни отношения за тѣхъ, има си пѣтица, по които ще направятъ постѣпки. Парламентътъ ще се сезира съ тѣхнитѣ искания и вѣрвамъ, че тѣ ще бѣдатъ удовлетворени. Но при единъ такъвъ законопроектъ, какъвто е законопроектътъ за закриване на окръжнитѣ съвети, да се повдигатъ инцидентно въпроси и всѣки народенъ представителъ, поради локаленъ патриотизъмъ, да иска даденъ окръженъ имотъ да се отстъпи на неговата община, като смѣта утре да бѣде кандидатъ за общински съветникъ, азъ мисля, че ще бѣдемъ на погрѣшенъ пътъ.

Да вземемъ случая съ Хасковскитѣ минерални бани. Тѣ погрѣшно се наричатъ „Хасковски“, тѣ сж „Сусамски“ бани. За тѣхъ спорѣха селата Сусамъ и Брѣстово въ миналото, когато Хасковскиятъ окръгъ се числѣше къмъ Старозагорския окръгъ, и понеже не можаха да се споделятъ, окръжната постоянна комисия ги взема. Отде нахѣде сега ще се дадатъ на Хасковската градска община, когато тѣ отстоятъ отъ гр. Хасково на 20 км.? Ако има справедливи претенции за тѣхъ, това сж претенциитѣ на с. Брѣстово, което е дало мера за паркъ, което е дало гори и т. н. Хасковската община била затруднена, трѣбвало да ѝ се подпомогне. Значи, тя утре като лимонъ ще изгиска това предприятие, и въ края на краищата тия лѣчени бани не ще получатъ по-добро благоустройство отъ сегашното, а напротивъ отъ день на день ще отиватъ отъ зле къмъ по-зле.

Ето защо азъ мисля, че както на Хасково, така и на всички други градове не трѣбва да се даватъ окръжнитѣ имоти и затова предлагамъ да не се приеме забележката.

Нѣкой отъ мнозинството: А за Варна?

А. Циганчевъ (з): И за Варна. Не бива, споредъ менъ, да се правятъ никакви изключения. Въпросътъ е принципаленъ. Ако Варна има претенции и тѣ сж справедливи, тя да си направя постѣпки така, както законътъ повелѣва. Защото крайно несправедливо е, крайно незаконно е,

ако реши Парламентът да се сплъчкват окръжните имоти, които ще бъдат активни на държавата, когато тя поема пасива на окръжните съвети. (Ръкоплъскания от земеделците)

Председателстващ Н. Захариев: Има думата народният представител г. Димитър Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Въпросът за владението и експлоатацията на имотите на постоянните комисии възбуди въ срѣдата на Народното събрание живи разисквания, дори спорове. Търбва да се констатира, че въ срѣдата на болшинството нѣма едно оформено мнение по повдигнатия въпросъ. Самиятъ фактъ, че вече повече отъ 15 оратори говорятъ по този въпросъ, е едно несъмнено доказателство, че по него има спорове и че той не е добре разрешенъ.

Нѣкой отъ земеделците: Вашата група какъ мисли?

Д. Нейковъ (с. д): Нѣщо повече, азъ трѣбва да констатирамъ, че и въ срѣдата на правителството нѣма единодушие по този въпросъ. Докато г. министърътъ на вътрешните работи, който е присъствувалъ въ комисията по Министерството на вътрешните работи, която е редактирала и приела забележката къмъ чл. 12 отъ законопроекта за закриване на окръжните съвети, поддържа, поне до този моментъ, забележката, както ни се докладва отъ докладчика, т. е. да се отстъпятъ известни имоти, конкретно посочени въ тая забележка, на дадени градски общини: Варна, Хасково, Плевенъ и т. н., г. министърътъ на търговията, индустрията и труда, подкрепенъ отъ г. министъра на обществените сгради и отъ г. министъра на земеделския и държавните имоти, . . .

Т. Кънчевъ (д. ст. Ц): Блокова илилия!

С. Таковъ (з): Все по-голяма е отъ вашата.

Д. Нейковъ (с. д): . . . въ миналото заседание изказа противно мнение.

И. Василевъ (з): Не остава освенъ да се радвате, че блокътъ се е разтурилъ!

Д. Нейковъ (с. д. Земеделските министри поддържатъ становището, че тия имоти на общо основание трѣбва да се дадатъ на държавата и впоследствие, ако има нужда, да бъдатъ отстъпени по законодателенъ редъ на съответните общини. Това сѣ две гледища на двама министри, които гледища се взаимно изключватъ. Мене ми се струва, че ако отъ правителствената маса се дадѣха изяснения по този въпросъ, може би голѣма частъ отъ нашите спорове щѣха да бъдатъ спестени.

Трѣбва да се съжалева, че както отъ правителствена страна, така и отъ страна на комисията, не ни се дадоха мотивите и съображенията, по които тъкмо тѣзи имоти се отстъпватъ на посочените въ забележката общини. Ние не знаемъ съображенията на комисията. А, г. г. народни представители, ние знаемъ, че бившите окръжни постоянни комисии — наричамъ ги „бивши“, защото очевидно е, че тѣ вече съ тоя законопроектъ ще се ликвидиратъ — сѣ били притежатели на многомилионно имотно състояние. Тукъ се каза, че само Софийската окръжна постоянна комисия имала имоти за повече отъ 200 милиона лева. Това ни каза въ миналото заседание г. Антонъ Кантарджиевъ, който е билъ дългогодишенъ членъ на Софийския окръженъ съветъ. Ако това е така, трѣбваше комисията да ни даде съображенията си, защо тъкмо тия имоти се отстъпватъ на посочените въ забележката общини, за да може народното представителство да влѣзе въ разбирателство на тия съображения и да приеме или не това, което комисията предлага.

Г. г. народни представители! Изглежда, че всички парламентарни групи се обединиха около въпроса манастирътъ „Св. Константинъ“ да бъде отстъпенъ на Варненската община. За това се изказаха, безспорно, много вески съображения отъ различни страни: както отъ болшинството — различните негови групи бѣха единодушни по този въпросъ — така също и отъ опозицията. Къмъ тия съображения едва ли вече може да се прибави нѣщо, освенъ да подчертая, че и ние ги сподѣляме, че и ние ще гласуваме, щото манастирътъ „Св. Константинъ“ да се даде на Варненската община. (Нѣкои отъ мнозинството ръкоплъскаха)

Казаха се, г. г. народни представители, съображения за прехвърляне манастирските имоти около черноморието на съответните тамъ общини. Нека заявя, че ние сподѣляме

и тия съображения; че ще гласуваме и тия манастирски имоти и самите манастири да се предадатъ на съответните общини, посочени въ законопроекта. (Нѣкои отъ мнозинството ръкоплъскаха)

Г. г. народни представители! Азъ искамъ да кажа само нѣколко думи по въпроса за Хасковските минерални бани, по който предговорившихъ двама члена на болшинството казаха по нѣколко думи.

Мене ми се струва, г. г. народни представители, че комисията по Министерството на вътрешните работи, щомъ като е постановила и е вмъкнала въ забележката къмъ чл. 12 и Хасковските минерални бани да се отстъпятъ на Хасковската община, е имала сериозни, вески и съществени съображения.

А. Буковъ (з): Отъ Хасково ли сте избранъ?

Д. Нейковъ (с. д): Азъ съмъ отъ централната листа, г. Буковъ, . . .

А. Буковъ (з): Ама тамъ бѣхте кандидатъ?

Д. Нейковъ (с. д): . . . и, следователно, моето мнение не е, така да се каже, изразъ на локаленъ патриотизъмъ.

Г. г. народни представители! Мене ми се струва, че въпросътъ за Хасковските бани е също така сериозенъ и заслужава повече внимание отъ страна на народното представителство — поне толкова внимание, колкото се отдаде на другите имоти, които се предаватъ на съответните общини. Азъ считамъ, че едно отъ съображенията на комисията да предаде Хасковските минерални бани на Хасковската градска община и да не ги остави като имущество на държавата, е било съображението, че тъкмо Хасковската градска община, която е най-близо до минералните бани, ще може най-полезно и най-целесъобразно да ги стопанисва, да ги управлява, за да може да се използватъ отъ Хасковското градско население, отъ населението на цѣлата Хасковска околия и отъ всички ония жители на нашата страна, които презъ различни времена на годината ще търсятъ помощта на лѣчебните води на Хасковските минерални бани. Но когато комисията е решила тия минерални бани да се предадатъ на Хасковската градска община, тя е имала и друго съображение: да се даде възможностъ на Хасковската община, притежавайки тоя доходенъ имотъ, да може по-сподобливо да посрѣща голѣмите свои обществени задължения.

Г. г. народни представители! Тукъ се казаха прави думи за гр. Варна, за неговото тежко положение и за необходимостта държавата да му се притече на помощъ. Азъ ще си позволя да кажа нѣколко само думи за положението на гр. Хасково.

На всички васъ е известно, че гр. Хасково е единъ тютюневъ центъръ, че болшинството отъ жителите на Хасковската околия се препитаватъ отъ произвеждане на тютюнъ и че въ последните години много тютюневи фирми, които закупуватъ тютюните въ Кърджалийско, въ Кошукавашко, ги манипулиратъ въ гр. Хасково, понеже тамъ намиратъ най-благоприятни условия за това, вследствие на което гр. Хасково въ едно много скоро време се увеличи по население и на общината се наложи да прави голѣми разходи, за да изпълни своите нови обществени функции, които й се наложиха поради грамадни и бързъ растежъ на града. Г. г. народни представители! Вие знаете, че отъ една-две години и гр. Хасково също така биде засегнатъ твърде много отъ стопанската криза, вследствие на което днесъ въ града има голѣмъ брой безработни работници, жители на града, или преселници отъ околните села, отъ съседните околии, преселници дори и отъ други окръзи на нашата страна, които редъ години намираха своето препитание въ тютюневите складове въ гр. Хасково. Днесъ, останали жители на гр. Хасково, болшинството отъ тия хора сѣ въ пълна безработица. Къмъ тѣхъ нашата държава, поради причини известни вамъ, се оказва малко отзивчива, за да не кажа, че тя напълно нехае къмъ тѣхните интереси, къмъ тѣхното препитание. Тия хора сѣ ежедневно протѣгатъ своята рѣка за помощъ къмъ онзи институтъ, до който тѣ се чувствуватъ най-близо. И, г. г. народни представители, азъ ви питамъ: нима нѣма да бъде актъ на обществена справедливостъ, ако комисията — а заедно съ нея и Народното събрание — даде единъ такъвъ имотъ, какъвто сѣ Хасковските минерални бани, на Хасковската градска община, за да я подпомогне въ изпълнение нейните обществени задачи и функции?

С. Ризовъ (з): А какво е положението на държавата, г. Нейковъ?

Д. Нейковъ (с. д): На трето място, г. г. народни представители, мене ми се струва, че Хасковската община е институтът, който ще запази и стопанисва най-сполучливо минералните бани, ще подобри условията за тяхното използване, и по такъв начин обществената полза още повече и по-явно ще се подчертае.

Съображението, което се изтъква от някои господа, че хасковските минерални бани отстоят на 22 километра от гр. Хасково и че това е една съществена пречка за отстъпването им на Хасковската община, е несъстоятелно. Уважаният колега от болшинството г. д-ръ Бурилковъ току-що ви посочи примери, че редица минерални бани и извори в нашата държава се владят от общини, макаръ тия минерални бани — каквито сж Кортенският и други, които той изброи тук — отстоят на голямо разстояние от съответната градска или селска община, която ги владее. Следователно, нашият живот, владението на минерални бани от общини, които отстоят на далечно разстояние от баните, оборватъ това съображение, което тук се изтъква противъ даването на хасковските минерални бани на Хасковската община.

За мене, г. г. народни представители има наистина едно съображение, което трябва да спре вниманието на народното представителство, когато ще гласува да се дадатъ Хасковските минерални бани на Хасковската градска община. А то е, че хасковските минерални бани се намиратъ въ землището на една селска община, Бръстовската, която отстои отъ минералните бани само на 2 километра; а на 3—4 километра отъ сжщитъ минерални бани отстои друга една селска община, Сусамъ, която въ миналото е претендирала да владее и стопанисва хасковските минерални бани. Ето ви едно сериозно съображение; дайте да го разгледаме, дайте да го анализираме, дайте да видимъ какво има въ него за уважение, за да го приемемъ, защото, г. г. народни представители най-сетне никой отъ насъ не би се противопоставилъ, ако вие дадете вески съображения да се дадатъ минералните бани, напр., на една отъ тия две общини — Бръстовската или Сусамската. Но вие, които поддържате тезата да не се даватъ на Хасковската община, вие не поддържате това. А това показва, г. г. народни представители, че на тази база вие не бихте се почувствували напълно убедени и не бихте могли да поддържате тази теза.

Мене ми се струва, г. г. народни представители, че ние бихме извършили голяма услуга на Хасковската градска община, като дадемъ минералните бани въ нейно владение и стопанисване, като същевременно запазимъ интереситъ на съответните селски общини, въ землището на които се намиратъ минералните бани. Напр., ние бихме могли да постановимъ жителитъ на с. Бръстово и жителитъ на с. Сусамъ — които села сж само на по два-три километра разстояние отъ хасковските минерални бани — да се ползватъ безплатно отъ лъковититъ води на тѣзи минерални бани или пъкъ, когато искатъ, да използватъ банитъ за чистота. Това жителитъ на тѣзи две села вършатъ обикновено зимно време, тъй като презъ лѣтния сезонъ, знаете, нашитъ селяни сж твърде много заети съ своята полска работа.

Ето ви, г. г. народни представители, едно срѣдно решение на въпроса: да създадемъ отъ хасковските минерални бани единъ видъ кондоминиумъ, . . .

А. Буковъ (з): А!

Д. Нейковъ (с. д): . . . да ги дадемъ на Хасковската градска община, изхождайки отъ съображението, че тя ще ги стопанисва най-правилно, най-здраво, че тя ще подобрява условията за лъкуването въ тѣхъ, като същевременно запазимъ интереситъ на съответните селски общини, които сж непосредствено близко до този изворъ на чистота, на здраве и т. н., каквото представляватъ хасковските минерални бани. Нѣщо повече. За да не ви се зловиди мисълта, че Хасковската градска община би използвала материално тия минерални бани — макаръ азъ да считамъ, че това е нѣщо естествено за Хасковската градска община — азъ бихъ казалъ: отъ приходитъ на Хасковските минерални бани отдѣлете по една малка частъ и за тия две общини: Бръстовската, която е една малка община, Сусамската, която е малко по-голяма. Какво прѣчи, ако въ тая забележка, къмъ тоя членъ постановимъ, напр., че известна частъ отъ таксата, платима за единъ билетъ за къпане, се отстъпи въ полза на Бръстовската и Сусамската общини? По тоя начинъ справедливо, споредъ мене, ще обезщетите, ще задоволите и населението на тѣзи две селски общини. Но това, г. г. народни представители, най-добре ще го направите като поставите

стопанисването на тия бани въ здравитъ ръце на Хасковската градска община.

А. Буковъ (з): И като отнесемъ тоя въпросъ въ единъ другъ законъ. Сега не му е мѣстото тукъ да педирате. Вие педирате да раздавате имоти на общини. Ние сега разглеждаме другъ законъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д. Нейковъ (с. д): Вие знаете, че Народното събрание не веднѣжъ, при разни случаи, е раздавало имоти, земи, гори, особено гори, а сжщо така и материали на общини въ България — градски и селски — за да ги подпомогне въ тѣхнитъ културни начинания. Мене ми се струва, че и въ тоя случай трябва да ни ръководи тая мисълъ. Какъ вие, г. г. земледѣлцитъ, сега единодушно опонирате — и интересното е, че вашата парламентарна група е единна — когато въ други случаи вие сте педирали да се подпомогнатъ общини, като имъ се даватъ гори, ниви, ливади, пасбища, материали за постройка на училища и за други тѣхни нужди? Ами случаятъ е сжщиятъ, г. г. народни представители.

Х. Чолаковъ (з): Различенъ е.

Д. Нейковъ (с. д): Даже, ако щете, ние тукъ процедираме по-правилно: процедираме по пътя на единъ законъ, чрезъ който ни се поставя на разрешение единъ важенъ въпросъ — за владение имотитъ на бивши окръжни съвети и постоянни комисии. Че какъвъ по-удобенъ случай имате отъ този: анджакъ сега да се произнесете кому да принадлежатъ имотитъ на бившитъ окръжни съвети и постоянни комисии?

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: На държавата.

Д. Нейковъ (с. д): Приключвамъ. Спорѣтъ, г. г. народни представители, ни показва още едно: че въпросътъ не е уясненъ и че трябва да бжде върнатъ въ комисията за още едно основно разглеждане. Азъ се присъединявамъ къмъ предложението, направено отъ г. Теодоси Кънчевъ, щото въпросътъ да се върне отново въ комисията, гдето да намѣри едно по-сполучливо разрешение. Ако ли, обаче, вие не възприемете това мнение и още въ днешното заседание гласувате забележката къмъ чл. 12, нашата парламентарна група ще гласува, щото Хасковските минерални бани да бждатъ предадени на Хасковската градска община, при добавката, че жителитъ на селата Бръстово и Сусамъ да се ползватъ съ безплатно къпане и една частъ отъ приходитъ на Хасковските минерални бани да се дава на тия две общини. Ние считаме, че така ще бждатъ застъпени най-справедливо, най-обективно голѣмитъ интереси, които сж вложени въ този общественъ имотъ, какъвто сж Хасковските минерални бани.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Минчо Деляновъ.

М. Деляновъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ не предполагамъ, че по чл. 12 отъ законопроекта ще се развиятъ такива широки дебати. Рѣдко е билъ внасянъ въ Народното събрание законопроектъ, който общественото да е билъ така зрѣлъ, че да е било излишно по него да се водятъ дълги и широки дебати. Окръжнитъ съвети, които у насъ съществуватъ отъ много години и които имаха за главна целъ да повдигнатъ въ стопанско отношение всички населени мѣста въ своитъ райони, дадоха доказателства, че въпрѣки голѣмитъ усилия въ тая посока, тѣ не можаха сполучливо да разрешатъ сложенитъ имъ стопански проблеми и съ течение на времето бѣха осждени. И правителството, много естествено, долови, тъй да се каже, обществената присжда надъ окръжнитъ съвети и сложи въпроса за тѣхната ликвидация. Само по тѣзи съображения азъ не искахъ да взема думата по тоя въпросъ.

Но както при всѣки покойникъ, още непогребанъ, явяватъ се наследници, явяватъ се роднини, знайни и незнайни, и всѣки гледа да закачи по нѣщо отъ неговото наследство (Оживление), . . .

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Много право!

М. Деляновъ (з): . . . така и въ случая до председателството на Камарата сж достѣпили стотици телеграми отъ градски и селски общини — всѣки е подложилъ ръка за бо-

гатото наследство на окръжните съвети. Азъ смѣтамъ, че комисията не е постъпила правомѣрно като се е докоснала до разрешаването на тоя въпросъ. Правителството, което внася законопроекта, нито въ мотивитѣ къмъ законопроекта споменава, че ще се раздаватъ имотитѣ на окръжните съвети, нито въ нѣкой отъ членоветѣ на законопроекта се предвижда това, което въ послѣдствие комисията предвидѣ съ тая забележка къмъ чл. 12. И азъ смѣтамъ, че правителството е било право, като е постъпило така. То е имало предъ видъ голѣмата стопанска проблема, която следъ войнитѣ застана като Дамоклиевъ мечъ надъ главата на нашия народъ — да модернизираме нашето стопанство, да го приспособимъ къмъ развиващата се мѣстна индустрия, да го нагодимъ да може да задоволява известни външни пазари и т. н. И понеже при съществуването на окръжните съвети инициативитѣ на държавата и на съветитѣ се развиваха паралелно и по този начинъ се изжидряваха колосални срѣдства за консомативни нужди, безъ да се докосватъ болнитѣ стопански въпроси — нѣма защо да се спирамъ на това, вие го знаете: и при окръжния съветъ инженери, и при държавата инженери; и при окръжния съветъ водни отдѣления, и при държавата водни отдѣления, и при окръжния съветъ училищни инспекции, и при държавата училищни инспекции; и при окръжната ветеринарна лѣчебница ветеринарни лѣкари, и при държавата окръжни ветеринарни лѣкари — стана явно, че това положение не биваше повече да се търпи. Държавата чрезъ настоящия законопроектъ поиска да съсрѣдоточи своитѣ усилия, своето внимание и своитѣ срѣдства за разрешението на стопанскитѣ проблеми по единъ планоуѣренъ начинъ. И сега, когато всички имоти на окръжните съвети, придобити било чрезъ отчуждаване на частнитѣ имоти за обществена полза, било чрезъ отчуждаване често пѣти на общински земи, било чрезъ раздаване на държавни земи и т. н., вие искате да ги разхвърляте безъ единъ планоуѣренъ начинъ на разни общини и общинки въ страната, азъ смѣтамъ, че това ще докара до лошъ резултатъ. И азъ питамъ: съ какво право г. министърътъ на земледѣлното държи и до този моментъ незаплатени близо за 80 милиона лева имоти, които се взеха отъ частни стопани въ Чирпанско, въ Софийско, въ Врачанско и въ други мѣста за житни опитни станции, за тютюневи опитни станции, за черничеви опитни станции? Съ какво право държавата още не ги заплаща, а въ замѣна на туй, едно наследство, което иде сега, искате да го раздадете безвъзмездно на общинитѣ? Смѣтамъ, че тая политика е осъдена предварително на неуспѣхъ. И чудя се какъ нѣкой отъ тая трибуна защитаваха, че трѣбва да поощримъ разграбването на държавнитѣ земи, на държавнитѣ имоти, когато и презъ миналото управление на Сговора, и сега имаме незаплатени още отчуждения на частни имоти за обществени, за стопански инициативи.

Иска се отстъпването, напр., земитѣ на окръжните стопанства „Св. Георги“ и „Св. Анастасия“ на надлежнитѣ общини. Имаме статистиката и виждамъ, че тукъ действително се иска една работа, която не е основно обсъдена и обмислена. При Анхиало окръжната постоянна комисия има 1.306 декара ниви и 1.207 декара други парцели, или всичко 2.513 декара земя. Мислите ли, че въ тоя моментъ окръжната постоянна комисия, окръжниятъ съветъ въ Бургазъ стопанисва тия земи тъй, както се е предполагало, когато сѣ били дадени на окръжния съветъ — да развие тамъ образцово стопанство, за да служи то за показъ на частнитѣ стопани? Дали е развилъ семепроизводно стопанство за подобрене семето на частнитѣ стопанства; дали е развилъ скотовѣдното стопанство, за да отгледа и раздаде млади разплодници въ своя районъ? Уви, тия имоти Бургазката окръжна постоянна комисия досега ги е давала подъ наемъ.

П. Чорбаджиевъ (д): Не досега, а само сега.

М. Дилиановъ (з): Явно е, следователно, че закриването тая постоянна комисия, на тоя окръженъ съветъ, е било действително належащо.

„Св. Анастасия“ има 5.000 декара имотъ въ землището на с. Мехмечъ-кьой. Тия 5.000 декара кому ще се отстъпятъ сега: на градската ли община или на селската, която би трѣбвало да развие тамъ едно образцово скотовѣдство или да подобри своето земледѣлско стопанство? Тоя въпросъ за Народното събрание въ настоящия моментъ е неясенъ. По-нататъкъ азъ не вѣрвамъ, че нѣкой ще вдигне рѣка, гората отъ 8.000 декара, която Бургазкиятъ окръженъ съветъ притежава въ землището на с. Сарж-Муса, да се отстъпи на Бургазката градска об-

щина. Не зная какъ стои тоя въпросъ, но азъ смѣтамъ, че е било едно стопанско безумие окръжнитѣ съвети да притежаватъ гори. Азъ смѣтамъ като стопанско безумие, дето и общинитѣ и частнитѣ лица притежаватъ гори.

А. Ляпчевъ (д. ср): Много далече отивате.

М. Дилиановъ (з): Защото гората, безразлично дали е частно или общинско притежание, изчезва въ нашата страна — тя безпощадно се унищожава и мѣстото ѝ отива подъ порой. Само държавнитѣ земи съ гора могатъ да се поддадатъ на една действително рационална горско-стопанска политика. По тоя въпросъ азъ не искамъ сега да говоря. Но смѣтамъ, че е много неестествено една гора, като тая въ землището на с. Сарж-Муса, отъ 8.000 декара, която съвсемъ неправилно е била дадена на окръжния съветъ, да бѣде дадена на една градска община. Истина е, че въ Народното събрание винаги въ конкретни случаи сме разрешавали даването на известна гора на известна община. Ако е въпросъ за принципа, азъ винаги съмъ билъ за отстъпване собствеността на площта, върху която сѣ горитѣ. Азъ винаги съмъ държалъ, мѣсто да се раздаватъ горитѣ като собственостъ на общинитѣ, да се дава на последнитѣ правоползуването отъ гората, защото по тоя начинъ гората най-добре може да бѣде запазена и защитена и най-добре може да бѣде контролирана и стопанисвана. И въ бъдеще ще става въпросъ — и въ прошетарната комисия, и тукъ, въ пленума, по поводъ на прошения и на законопроекта — маломѣрнитѣ гори да се даватъ на общинитѣ. Това ще бѣде дотогава, докогато една нова социална политика за горовладението наложи събиране на горитѣ въ голѣми стопанства. Дали ползуването отъ гората ще бѣде по кооперативенъ начинъ, както предвижда сегашниятъ законъ, но, за съжаление, неприложено; дали ще бѣде чрезъ обособяване собствеността на горитѣ и даване правоползуването по кооперативенъ начинъ на общинитѣ или по общъ стопански начинъ — това е въпросъ на бъдещето.

Но, г. г. народни представители, когато тукъ така принципно слагаме въпроса и намираме, че той е много правилно разрешенъ отъ Министерския съветъ, налага ни се, по силата на обстоятелството, едно отклонение. Всички въ тоя Парламентъ се изказаха, какво на Варненската община трѣбва да се отстъпи окръжното стопанство „Св. Константин“. Нѣма правило безъ изключение — казва поговорката. Но не бива изключенията да унищожатъ, да убиятъ правилото. Азъ ще усвоя гледището на изказанитѣ се оратори въ това заседание, щото окръжното стопанство „Св. Константинъ“ да се отстъпи на Варненската община. Значението на Варна като курортъ бѣше изтъкнато въ миналото както въ Парламента, така и въ политическия нашъ животъ, така и въ цѣлия културенъ животъ на нашия народъ, като единъ първостепененъ въпросъ не само за града Варна, а и за България. Курортътъ Варна ние го използваме като една реклама предъ външния свѣтъ, за да види, че и малката България на Ориента може да организира правилното използване на голѣмитѣ естествени блага, които природата е дала на този край. Чрезъ курорта Варна ние привлѣкохме вниманието и на Чехия, и на Полша, па ако единъ день се откриятъ нашитѣ връзки съ Сѣветска Русия, тя ще обърне внимание на този нашъ курортъ.

К. Кораковъ (д): Тѣ си иматъ Кримъ.

М. Дилиановъ (з): Само отъ тая гледна точка, че курортътъ Варна нѣма само специфично значение за гр. Варна, а има значение и за нацията, а свръхъ това, като се има предъ видъ, че гр. Варна запада, защото цѣлиятъ трафикъ на нашия стокообмѣнъ се насочва отъ Бургазъ за Европа и отъ Европа за Бургазъ и по този начинъ за смѣтка на Варна се издигатъ Бургазъ и София, то налага се и по тия чисто икономически съображения да се даде възможностъ на гр. Варна да просперира.

Независимо отъ това, имаме и едно малко особено положение. Фактически стопанството „Св. Константинъ“ вече не е на постоянната комисия, то не е на окръжния съветъ, то е почти раздадено цѣликомъ на институти и организации, които внесоха тамъ своитѣ капиталы, за да могатъ да създадатъ барикади за защита на народното здраве, главно здравето на българското дете. Така, на-примѣръ, Софийското училищно настоятелство, знае, че тамъ построи едно великолепно инсталирано лѣтoviще за софийскитѣ болни деца. Държавната печатница за своитѣ анемични и слаби работници е заангажирала мѣсто и ще строи. На служащитѣ по българскитѣ държавни желѣзници е дадено мѣсто и мисля, че сѣ го застроили. Русен-

ското училищно настоятелство е построило едно от най-хубавите лѣтовища на брѣга на морето пакъ върху землището на това стопанство. Военно-осигурителната каса получи мѣсто да строи. Служащитѣ по пошитѣ и телеграфитѣ сѣщо сѣ застроили. Дори Варшавската община е получила мѣсто, за да построи лѣтовище за своитѣ служаци. Както виждате, имаме едно фактическо положение малко по-друго отъ положението, което съществува за имотитѣ на другитѣ окръжни съвети. Стопанството „Св. Константин“ вече почти е раздадено на отдѣлни обществени инициативи и, мене ми се струва, че Варненската община най-добре би могла да се справи съ тия отдѣлни инициативи, а така сѣщо и да употреби усилия да може това, което е останало, да го благоустрои, за да създаде тамъ единъ първокласен курортъ. Трѣбва да ви призная, че Варненската община употреби твърде много енергия и хвърли грамадни сръдства, за да създаде единъ великолепенъ обзаведенъ морски паркъ — морската градина въ Варна — и великолепенъ морски бани, но окръжниятъ съветъ за стопанството „Св. Константин“ не е отдѣлилъ никакво внимание и това стопанство е почти единъ пушинакъ, като изключимъ, че е докарано малко вода и че сѣ направени нѣколко малки постройки, за да се даватъ стаи подъ наемъ. Тамъ трѣбва да се работи. Държавата, която и безъ това има да обзавежда много наши курорти, каквито сѣ Баня, Вършецъ, Горна-Баня, Солу-Дервентъ и др., може да се лиши отъ удоволствието да пилѣе тамъ сили и сръдства и да даде това стопанство на Варненската градска община, която е доказала, че технически е подготвена да благоустрои това, което ни е дадено отъ природата въ тоя край.

Г. г. народни представители! Ще си позволя да подкрепя още едно искане, изникнало въ Парламента — да се отстъпи на гр. Банско автомобилниятъ паркъ на Неврокопската окръжна постоянна комисия. Много пѣти сѣмъ билъ по тия мѣста и трѣбва да ви призная, че, ако не бѣше постоянната комисия, която да свърже Неврокоп—Банско—Разлога съ Горна-Джумая—София и съ Лѣлжене, този край бѣше да бѣде напълно откъснатъ отъ България. Благодарение на инициативата на окръжния съветъ, разви се едно редовно, евтино и много достѣпно автомобилно съобщение съ новитѣ земи. Частната конкуренция, която спекулиреше въ тоя край, биде смазана. Ако държавата вземе автомобилния паркъ, тя ще трѣбва да го стопанисва. Така далечъ отъ окръжното инженерство, струва ми се, той не би могълъ да дѣде тия резултати, които би далъ, ако се отстъпи на едла община.

Може би ще иска да се ползува отъ тоя паркъ и Разлогъ, може би ще иска тозъ и Неврокопъ. Азъ поддържамъ предложението да се даде на гр. Банско. Това е градъ безъ абсолютно каквото и да е поминѣкъ. Пиринъ-Планина е оголена. И ако не бѣше Гоце Дѣлчевъ навремето като учител да запази отъ опустошение Пиринъ-Планина, нѣмаше да имаме дори и тая хубава зелена китка, която е къмъ Бъндерица и налѣво — общинската Банска гора. Но тая гора е млада, поминѣкъ не дава и Банско се изражда.

Най-талантливитѣ българи въ старо време сѣ излѣзли отъ Банско. Отъ тамъ сѣ излѣзли нашитѣ най-добри майстори рѣзбари, нашитѣ иконописци. Днесъ Банско деградира. Кретенизмътъ въ България е най-развитъ въ Банско. Този градъ трѣбва да има единъ поминѣкъ. Азъ не твърдя, че, като дадете автомобилния паркъ на Банско, ще му създадете поминѣкъ и Банско ще стане въ пълния смисълъ на думата „Банско“, т. е., че тамъ ще бѣдатъ банове; тамъ пакъ ще си останатъ просяци. И държавата, ако иска да бѣде майка-държава, трѣбва да помисли за това иначе много напредничаво и талантливо население и да му създаде поминѣкъ. Не е въпросъ сега да говоря на тая тема.

Тѣй че азъ моля народното представителство да подкрепи предложението, направено, смѣтамъ, тукъ, въ пленума, а не въ комисията — защото тамъ не би трѣбвало да се поставя този въпросъ, щомъ въ Министерския съветъ не е билъ обсъжданъ — да се отстъпи „Св. Константин“ на Варненската община и автомобилниятъ паркъ на общината на гр. Банско. (Ръкоплѣскания отъ земеделцитѣ и македонцитѣ)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Крумъ Кораковъ.

К. Кораковъ (д): Г. г. народни представители! Съображенията, които се наведоха тукъ за приемането на чл. 12 отъ законопроекта за закриване окръжнитѣ съвети, сѣ

много ценни и азъ бихъ желалъ да ги чувамъ винаги тукъ въ Народното събрание. Днесъ държавата се защитава по всички направления и се предлага всички имоти на окръжнитѣ съвети да минатъ въ полза на държавата. Тия съображения, които се наведоха сега, трѣбва да се помнятъ добре и да се прилагатъ винаги, защото онѣзи, които говориха сега въ полза на държавата, азъ сѣмъ ги чувалъ други пѣтъ да говорятъ тѣкмо обратното. Защото, когато нѣкога се свърши дневниятъ редъ на Народното събрание, и тукъ (Сочи трибуната) се наредятъ маса хора съ папки въ ръце, ние тогава чувахме свършено други съображения и дирѣхме най-малкото държавно мѣсто нѣкъде да го вземемъ и дадемъ на нѣкоя община, на нѣкое населено мѣсто, кой знае къде, като казахме, че държавата нѣма нужда отъ своитѣ имоти, че държавата не трѣбва да има свои стопанства.

Азъ си спомнямъ сега, че г. Стамболиевъ една вечеръ, когато ставаше въпросъ за постройка на прогимназиално здание въ с. Бѣла, говори, че трѣбвало да бѣдатъ взети 300 бѣжански къщи, да бѣдатъ съборени и съ материала да бѣде направено едно прогимназиално здание.

Н. Стамболиевъ (з): Емигрантски къщи, не бѣжански.

К. Кораковъ (д): Азъ чувахъ г. Буковъ да говори единъ день, че нѣкаква-си гора отъ 12.000 декара трѣбвало да се вземе отъ държавата и да се даде на нѣкакое село долу въ Казълагачка околия, защото населението било бедствуващо.

А. Буковъ (з): Чулъ си, ама не си разбралъ.

К. Кораковъ (д): Моля, моля!

А. Буковъ (з): Когато се говори, трѣбва да се разбира! Казва се за една гора, която е била притежание на селото, която му е отнета и трѣбва да му се върне. По този редъ това трѣбваше да стане, а не съ уонъ.

К. Кораковъ (д): Азъ искамъ да изтъкна само, че както днесъ пазимъ държавата, ще трѣбва и въ бѣдеше да я пазимъ при други случаи.

Н. Стамболиевъ (з): Винаги сме я пазили.

К. Кораковъ (д): Азъ искамъ да помолимъ прошетарната комисия да бѣде винаги внимателна и да не раздава държавнитѣ имоти за щѣло и нещѣло.

Н. Стамболиевъ (з): Тѣзи сгради въ с. Бѣла сѣ съборени и държавата не може стотинка да получи отъ тѣхъ. Това поддържамъ. И утре, когато Министерството на земедѣлнето ще ви сезира съ законодателното предложение, съ което е съгласенъ и г. министъръ-председателъ, вие ще видите, че пакъ ще поддържамъ сѣщото, защото съ материалитѣ, които ще се получатъ следъ като се съборятъ тѣзи сгради, ще може да се построи една прогимназия, която ще краси с. Бѣла, Варненско, и ще служи за образователни цели. Това сѣ емигрантски къщи — не бѣжански.

К. Кораковъ (д): Но работата е тамъ, че когато тукъ минуваше това заявление, не бѣше взето мнението на Дирекцията за настаняване на бѣжанцитѣ, а само нѣкой началникъ бѣше далъ мнение.

А. Буковъ (з): Нерде Шамъ, нерде Багдаты! Стара-Загора разправя за с. Бѣла, Варненско!

К. Кораковъ (д): И азъ сѣмъ съгласенъ заедно съ другитѣ, че когато се закриватъ окръжнитѣ съвети, тѣхнитѣ имоти трѣбва да минатъ въ полза на държавата. Но щомъ става дума за изключения, тогава ще трѣбва да разгледаме всички изключения и да не бързаме съ приемането на чл. 12. Азъ зная положително, че отъ разни мѣста сѣ наведжани маса съображения за отстъпване имоти било на градски общини, било на селски общини. Тия предложения не бѣха разгледани, а сега се спираме на Варна. Нѣкои благоволиха да кажатъ нѣколко думи за Анхиало, а нѣкои други, заедно съ г. Нейковъ, за Хисково и за нѣкои още селски общини — предложение на широкитѣ социалисти, безспорно.

Д. Нейковъ (с. д.): Да, да, точно така!

Банитѣ ще трѣбва да бѣдатъ на народа и за народа, не за бюрократитѣ. Вие спорите, защото не можете да ги

раздълите и да бъркате въ тях, за да назначавате чиновници. Само за това не можете да се споразумёте.

К. Кораковъ (д): Г. г. народни представители! Азъ съмъ съгласенъ съ направеното предложение да бжде дадено стопанството при манастира „Св. Константинъ“ на Варненската община. Нека Варненската община добре го стопанисва, нека го разхубави и нека получава отъ него известни срѣдства. Съгласенъ съмъ да се даде манастирътъ „Св. Арахангелъ“ на Анхилската община. Съгласенъ съмъ да се дадатъ банитъ на Хасковската община. Нека се даде възможностъ на тия общини най-подиръ да се възмогнатъ.

Но работата е тамъ, че има и други искания, които трѣбва да бждатъ уважени. Именно въ реда на тия мисли азъ ще трѣбва да направя предложение съ молба да бжде прието и то. (Веселостъ) Щомъ имамъ изключения, ще трѣбва да вървимъ къмъ разумнитъ изключения.

Старозагорска и Чирпанска околии въ своитъ южни части нѣмамъ нито едно шосе по простата причина, че въ тѣзи мѣста нѣма абсолютно никакъ камъни. Нуждитъ камъни се носятъ отъ севернитъ склонове на Сръдна-гора. Постоянната комисия въ Стара-Загора, за да направи пътища, е трѣбвало да плаща камънитъ по 600 л. кубически метъръ. При това положение невъзможно е да се направятъ пътища въ мѣста, действително напущани отъ държавата и общественитъ власти.

Въ нашитъ мѣста нѣма пътища и зимно време съобщенията сѣ извънредно мъчни. За да може да се направятъ пътища, окръжната постоянна комисия учреди фондъ за построяване на тѣснолинейнъ пѣтъ Стара-Загора — Търново-Сейменъ, по която линия да бждатъ пренасяни поевтино нуждитъ камъни, за да може населението да си прави къщи, да си направи улици, пътища, за да не газикалъ до колѣне и до поясъ. Имаше и една депутация, която ходи да моли г. министъръ Костурковъ да се направятъ проучвания за тая линия. Той заяви, че нѣма срѣдства, че нѣма и свободни бригади, но прие като разумна тая идея.

Постоянната комисия въ Стара-Загора, вмѣсто да направи пътища въ тѣзи краища, е направила пехотни казарми. Край Стара-Загора на общинска мера съ срѣдства на окръжния съветъ сѣ построени великолеппи казарми, които се използватъ отъ държавата, безъ тая последната да плаща наемъ. Процъсътъ не е воденъ, понеже ще струва много. Най-накрая, благодарение на положенитъ усилия, въ § 28 на военния бюджетъ за 1924/1925 финансова година бѣше предвидена една сума отъ 500.000 л. за Старозагорския окръженъ съветъ, като начално плащане, за да може да бжде усиленъ този фондъ за постройката на проектираната тѣсна линия Стара-Загора—Търново-Сейменъ. Тая сума не се взема навремето, понеже държавата нѣмаше срѣдства. Сега, като се отнематъ казармитъ отъ окръжната постоянна комисия и ставатъ държавни, пита се: населението отъ този край, което е похарчило срѣдства за тѣзи казарми, нѣма ли основание да иска...

А. Буковъ (з): Нѣма, ...

К. Кораковъ (д): ... да му се построи тѣсноколейна линия Стара-Загора—Търново-Сейменъ?

А. Буковъ (з): ... защото толкова време му е създавала приходи казармата.

К. Кораковъ (д): И азъ ви моля, за да можемъ наистина да услужимъ на това население, което навремето е дало тѣзи срѣдства, да приемемъ да останатъ на държавата, но нейната стойностъ да бжде заплатена, като дадената сума се отнесе къмъ съществуващия фондъ „Постройка на тѣснолинейна линия Стара-Загора—Търново-Сейменъ“. По този начинъ държавата ще може, внасяйки съответната сума въ фонда, да подпомогне направата на тази линия, благодарение само на която ние ще можемъ да имаме каквото и да е благоустройство, частно или обществено, въ южнитъ части на Старозагорска и Чирпанска околии. Който е ходилъ въ с. Опанъ — мене ми се струва, че има тукъ другари, които сѣ били тамъ — който е ходилъ въ с. Мерицлери, който е ходилъ въ с. Клементиново, който е ходилъ въ с. Левски, знае, че тамъ населението зимно време се затваря по простата причина, че липсватъ пътища и е абсолютно невъзможно да бжде газенъ онзи черноземъ, по който нѣма никаде побитъ нито единъ камъкъ.

Азъ ви моля по тѣзи съображения, за да не ви отнемамъ повече времето, да приемете да остане казармата държавна, но стойността ѝ по времето на нейното построяване да се отнесе отъ държавата въ този фондъ, който сѣ-

ществува сега и който е нарастналъ вече на сумата 2 милиона лева. 2 милиона лева днесъ има готови пари въ окръжната каса за тази линия. Нека се прибавятъ къмъ този фондъ още 1—2 милиона лева — стойността на казармата — и да се положатъ усилия да започне проучването на тази линия, която единствено ще повдигне въ благоустройството, въ хигиенично и въ всѣко отношение този край, забравенъ отъ държавата, която досега не е построиала тамъ нито единъ километъръ шосеенъ пѣтъ и е оставила населението да бедствува зиме и лѣте, по липса на съобщения.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Андрей Ляпчевъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г-да! Споровѣтъ, които се повдигатъ, сѣ много малко спрямо споровѣтъ, които въ бждеще ще се повдигатъ по този законъ. Защото, когато ще се ликвидира положението на днешнитъ окръжни съвети съ тѣхнитъ разнообразни имоти и т. н., тогава ще се види колко нецелесъобразности ще се явятъ, ако просъществува решението, което днесъ се взема да се отнематъ имотитъ имъ и да станатъ държавни. Който шо-годе е запознатъ съ държавнитъ имоти, той ще се учуди на тази смѣлостъ, съ която ние решаваме този въпросъ така категорично. Съжалявамъ, че не е тукъ г. министърътъ на земледѣлнето, който е и министъръ на държавнитъ имоти, за да го запитамъ знае ли той държавнитъ имоти. Не ги знае. Азъ съмъ се борилъ по всѣкакъвъ начинъ, търсилъ съмъ началници и т. н., но съ години наредъ не сѣ били въ положение да дадатъ дори единъ списъкъ, единъ инвентаръ на тия имоти. Е добре, къмъ всичко туй сега ще дойде и нашето решение, тъй както е поставено въ законопроекта, да се прехвърлятъ всичкитъ имоти на окръжнитъ съвети на държавата, респ. на дадени министерства.

Правятъ се нѣкои предложения — не може ли този имотъ, онзи имотъ да остане на дадена община. Азъ поддържамъ тѣзи искания по съображенията, които ме правятъ противникъ на този законопроектъ — какъвто бѣше и г. министърътъ на вътрешнитъ работи, защото отъ него азъ чухъ, че го е внесълъ противъ волята си.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това не съмъ казалъ.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Като мандаторъ на Министерския съветъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Като мандаторъ на Министерския съветъ съмъ го внесълъ.

А. Ляпчевъ (д. сг): Азъ така разбирамъ. Но, както и да е, законопроектътъ е внесенъ по едно неоправдано увѣщание да се търсятъ приходи на държавата, да се застрахова това и онова. Види се, че това дитъ така нѣма да бжде и въ бждеще ще има да се видятъ много нежелателни работи.

Но да изоставимъ тия въпроси настрана и да се спремъ на чл. 12, по който се дебатира. Казахъ, предложенията, които се правятъ, азъ ги поддържамъ въ случая. Но съ тѣхъ нѣма да се изчерпи въпросътъ. И азъ се питамъ: какво ще стане съ тия имоти, които така ще се разпредѣлятъ? Ще бжде една пълна бъркотия. Не може ли да се намѣри нѣкой начинъ, нѣкое срѣдство, за да се внесе разумъ? Мене ми се струва — и затова взехъ думата — че предвидената въ чл. 22 комисия, която ще замѣсти днешната постоянна комисия и която би могла да се нарече комисия на окръжния управителъ, не на окръга — както французитъ иматъ комисия на префектурата — и която ще се състои все отъ чиновници, тя ще трѣбва да приеме тѣзи имоти. Азъ смѣтамъ, че ще бжде много умѣтно, ако на тази комисия се предостави — когато тя ще се запознае съ всичкитъ тия имоти — да се отнесе до министра на вътрешнитъ работи — защото префектътъ, окръжниятъ управителъ е нему подчинено лице — и да посочи всички ония имоти, използването на които отъ държавата ще бжде безсмислено. А ще се намѣрятъ много и много такива имоти. Препорѣжитъ, които биха направили тия комисии, ще трѣбва да се изнесатъ съ единъ бждещъ законопроектъ въ Народното събрание. По този начинъ ще могатъ да се избѣгнатъ много нежелателни работи, които ще станатъ. Ние не сме въ положение да знаемъ какви нѣща има въ тѣзи окръжни съвети. Тѣзи, които ще приематъ — държавни чиновници — ще бждатъ въ положение шо-годе да разбератъ тия въпроси.

Но може да ми се възрази: „Защо има нужда отъ това припомняне? Тѣ сами ще се съятъ“. Позволете да се съмнявамъ, че сами ще се съятъ. Не искамъ да обвиня-

вамъ нашето чиновничество, но навикъ е у човѣка, кждето и да е, да разширява своето владение, а не да отстъпва отъ него. И всички бюрократи ще се стремятъ — умно или глупаво — да владѣятъ повечко.

И затуй ще е полезно въ този чл. 12, независимо отъ тази забележка, по която се спори — противъ която нѣмамъ нищо — да се прибави една нова алинея, чрезъ която да се предостави на комисията по чл. 22 да провѣри всички ония имоти, които държавата би могла да експлоатира, да посочи и ония, които е абсолютно безсмислено да експлоатира и да сезира министъра на вътрешнитѣ работи, който пъкъ да сезира Народното събрание. Повтарямъ: това припомняне трѣбва да бѣде задължение за тая комисия. Ако не го създадете, тя нищо нѣма да направи. Веднѣжъ задължена тая комисия, право е на министъра на вътрешнитѣ работи да следи доколко тя при приемането на тия имоти действително си е изпълнила длѣга, дали действително правилно е преценила, че този и този имотъ, тия и тия учреждения ще бѣде възможно държавата да ги стопанисва. Бихъ могълъ да добавя дори, че така много правни въпроси на общини спрямо окръжнитѣ съвети ще могатъ да се разрешатъ по-безболезнено.

Друго. За бждещето разумно стопанисване на тѣзи имоти не бива да се изпуска изъ предъ видъ една институция, която е дала много добри резултати: това е тѣй наречениятъ законъ за общинскитѣ предприятия, споредъ който едно общинско предприятие, каквото и да е то, се стопанисва не вече по общинския редъ, както си го знаемъ, а чрезъ едно автономно, по отношение на общината, управление. Трѣбва да кажа, че навсѣкжде въ страната, дето общинитѣ сѣ следвали пѣтя, посоченъ отъ този законъ, получени сѣ много добри резултати. Така би могло да се внесе що-годе разумъ въ бждещето използване на тѣзи имоти.

Повръщамъ се къмъ казаното досежно г. министъра на земледѣлието и държавнитѣ имоти, който отведе отстъпуваше. Споредъ мене, голѣма грѣшка се извърши въ 1911 г., когато Великото Народно събрание, по подражание на ромѣнската конституция, вмъкна държавнитѣ имоти въ Министерството на земледѣлието. Въ Ромѣния има специални причини, за да бѣде това така. Тамъ има грамадни домени, грамадни земледѣлски имоти, които се използватъ отъ държавата. У насъ въпросътъ съвсемъ не бѣше и не е такъвъ. Държавнитѣ имоти у насъ бѣха при Министерството на финанситѣ и то по-скоро сѣ огледъ на тѣхната стойност, отколкото сѣ огледъ на тѣхното използване. Надлежитъ министерства получаваха ония отъ тѣзи имоти, за които можеха да докажатъ, че сѣ нуждни за тѣхната дейност и че могатъ да ги управляватъ. Последствията отъ тази грѣшка днесъ сѣ грамадни. Вие знаете, че станяхме стопани на всички емигрантски имоти — имотитѣ на грѣцитѣ, които напустнаха България — които имоти се оцениха на сума надъ милиардъ или най-малко къмъ милиардъ лева. Азъ се съмнявамъ дори дали тѣзи имоти сѣ известни на самото Министерство на земледѣлието, защото азъ съмъ се борилъ да ги науча и не съмъ могълъ. Питувайки тукъ-тамъ, азъ съмъ отбелязвалъ, нап. въ Станимака, нѣща ужасни: грамадни къщи, за които сѣ платени много пари, се разоряватъ, се опустошаватъ. Всичко това гине безъ смѣтка.

Министъръ К. Муравиевъ: Констатирахте това при едно Ваше посещение, направихте бележка и следъ туй нищо не е направено.

А. Ляпчевъ (д. сг): Какво да направя? Тѣкмо това потвърждава туй, отъ което се оплаквамъ. Ходихъ тамъ веднѣжъ, когато се откриваше желѣзницата въ Станимака, и макаръ да не бѣхъ титуляръ на Министерството на земледѣлието, обърнахъ внимание: „Какво правите вие?“ и т. н. Но понеже тѣзи хора не сѣ заинтересовани отъ гледна точка приходна, финансова за държавата, не спиратъ вниманието си на това — да използватъ тѣзи имоти, било за лесничейства, било за разсадници и пр. Това е невъзможно. И всичкитѣ този имотъ, на стойностъ къмъ милиардъ лева, не се знае какъ пропада.

Министъръ К. Муравиевъ: Знаете, че органи на Финансовото министерство използватъ тѣзи имоти — това сѣ данъчинитѣ началници.

А. Ляпчевъ (д. сг): Данъчиниятъ началникъ е Вашъ подвѣдомственъ — на Министерството на земледѣлието — и взима интифата си сега отъ г. Гочева. Нѣмамъ нищо противъ човѣка.

Е. Шидерски (з): Въ с. Акъ-бунаръ има 40 имоти, за които сега никой не се грижи.

А. Ляпчевъ (д. сг): Г-да! Ако азъ ви привеждамъ този примѣръ, то е за да ви посоча колко повече ще се усилятъ подобни грѣшки съ прибиране имотитѣ на окръжнитѣ съвети отъ държавата.

Свършвамъ съ едно пожелание къмъ г. министъра на вътрешнитѣ работи, да обмисли той една алинея къмъ чл. 12, споредъ която да се задължатъ предвиденитѣ въ чл. 22 на законопроекта комисии при приемането на тѣзи имоти да ги разпредѣлятъ, кои сѣ годни да ги използва държавата, кои е по-разумно да ги използватъ общинитѣ и кои е нужно да се продадатъ, ако щете. И цѣлата тази работа трѣбва да стане не по една случайностъ, а съ единъ законъ. Това е, което препорѣчвамъ, защото, ако нѣма такова задължение, тѣзи комисии нищо нѣма да направятъ по своя инициатива, колкото и да се предполага, че е тѣхна длѣжностъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

Обаждатъ се: Нѣма го.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Моля ви се, азъ искамъ думата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Александъръ Христовъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Г. г. народни представители! Азъ нѣмамъ нищо по принципъ противъ забележката на чл. 12 и съмъ за нейното разширение въ онѣзи случаи, за които това се окаже необходимо, целесъобразно и неизбѣжно, за да не създаваме излишни недоволства и да не предизвикваме критика, че сме разширили въпроса подъ влиянието на локаленъ, мѣстенъ патриотизъмъ, въ полза на една или друга община.

Азъ ще моля г. министъра да се съгласи съ направеното предложение, тази забележка да се разгледа отново отъ комисията.

Ето, конкретно по въпроса за Хасковскитѣ минерални бани, азъ не съмъ противъ да се отстъпятъ тия бани на Хасковската градска община, но сега засега селото Бръстово, въ чието землище се намиратъ банитѣ и което землище отъ незапомнени времена е негово, получава по 1 л. отъ всѣки билетъ за къпане. Ако населението на с. Бръстово и на с. Сусамъ утре чуе, че гората, която е създадена тамъ за курорта, се дава на Хасковската градска община, отъ завистъ и злоба ще я опустоши въ най-непродължително време. Сега съ какво право вие ще лишите селото Бръстово отъ правото да взема по единъ левъ на всѣки билетъ за къпане въ банитѣ?

П. Стайновъ (д. сг): Пакъ ще получава.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Нищо не е казано въ забележката.

П. Стайновъ (д. сг): То е казано въ закона за градскитѣ общини.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Съ този законъ вие ще създадете излишни процеси. Ако заинтересованитѣ отидатъ въ съда, ще успѣятъ. Затова азъ моля тази забележка да отиде отново въ комисията, за да се обмисли. Сега засега тамъ се строи едно здание и сѣ похарчени около единъ и половина милиона лева. Може би ще трѣбватъ още около 2 милиона лева, за да се довърши това здание. Какъ ще стане това?

А. Циганчевъ (з): Предвидена е сумата.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Самата община нѣма да може да го довърши и тази постройка, която не е напълно довършена, ще рухне.

Нѣщо повече. Ние трѣбва да обърнемъ внимание, че макаръ и да ставатъ общински тѣзи бани, тѣ трѣбва да се подчиняватъ на режима, който е предвиденъ въ закона за стопанскитѣ предприятия отъ 1928 г. Създаде се тогава, както знаете, фондъ. И ако само така общината се използва този фондъ, ще се запази гората, създадена за курортъ. Иначе тя ще бѣде опустошена. Този въпросъ трѣбва да се проучи.

Азъ съмъ направилъ предложение за гр. Пловдивъ — да му се даде зданието на окръжната смѣтна палата. Ами то е направено върху мѣстото на Пловдивската община.

Известно ви е, че повечето от окръжните връхнини, които се получават, се плащат от гр. Пловдив. Защо тогава да се отстъпва това здание на държавата? Вземете баните в с. Нареченъ, Станимашка околия, които сж въ сжщото положение като Хасковските минерални бани. Но селото Нареченъ е малко, и ако ги отстъпите на селото, то не ще може да ги управлява. Но Станимашката градска община, която отстои на 15 километра от тѣзи бани, успѣшно ще може да ги управлява и основателно ще иска да ги вземе, тъй както Хасковската градска община взема Хасковските минерални бани, които сж на 2—3 километра разстояние до селата Сусамъ и Бръстово.

Плѣвнѣнъ сжщо ще изяви претенции, а има и изяви такива и отъ други мѣста, основателни — доне до толкова основателни, до колкото сж основателни претенциите на Хасково, противъ които нѣмамъ нищо; или до колкото сж основателни претенциите на Варна, противъ които сжщо нѣмамъ нищо. Но дайте възможностъ тия претенции да бждатъ докладвани въ комисията, да се проучатъ обстойно и да се вземе едно обмислено решение, а не да се решава така инцидентно въпросътъ. Въпросътъ не е така бързъ.

Нѣкой отъ представителитѣ: Не можете да правите сравнение въ това отношение между Пловдивъ и Варна. Пловдивъ е търговски градъ.

А. Христовъ (д. сг. Ц): Градътъ Пловдивъ не е получилъ нищо отъ държавата; държавата не е направила нищо за гр. Пловдивъ.

П. Стайновъ (д. сг.): А-а-а!

А. Христовъ (д. сг. Ц): Защо ще създаваме сега излишни процеси? Това, което предложи г. Ляпчевъ да го има предъ видъ комисията, е сжщо една сполучлива идея: да отиде отново законопроектътъ въ комисията да се обмисли тамъ, ако Плѣвнѣнъ има основание, ако Кюстендилъ има основание, тия предложения ще се разглеждатъ, ще се обсъждатъ и ще се решатъ, а нѣма да минаватъ въ Парламента така инцидентно, по настроение. Азъ настоявамъ и моля г. министра да се съгласи тая забележка да отиде въ комисията. Иначе съ тая забележка ще изложимъ хората на сѣдебни, препирни, на сѣдебни процеси.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешните работи.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Решението, което взе комисията и което се изрази въ забележката къмъ чл. 12, е едно решение, което даде поводъ за всевъзможни тълкувания и за всевъзможни искания и разширения. Когато комисията разглеждаше чл. 12 отъ законопроекта, имаше предъ видъ направените искания по въпроса за отстъпване на нѣкои окръжни имоти. Като министъръ на вътрешните работи, азъ бѣхъ длъженъ да докладвамъ на комисията какви искания има; и азъ направихъ този доклад на комисията.

Въ комисията никой не е мислилъ да раздава окръжните имоти така безцеремонно на всѣки единъ, който пожелае да получи като сво, известенъ окръженъ имотъ. Напротивъ, комисията застана на гледището на закона, че държавата ще трѣбва да поеме окръжните имоти, защото тази държава ще трѣбва да задоволява и всичките ония нужди, които се задоволяваха отъ окръжните съвети, поне така, както се задоволяваха отъ тѣхъ, а може би и по-добре.

Но комисията се натъкна на нѣколко искания, които сж изразени въ забележката. На първо мѣсто тия искания се отнасятъ до три бивши манастирски имоти, които, следователно, сж една особена категория имоти. Това не сж имоти, създадени отъ окръжните съвети, а сж имоти, придобити отъ окръжните съвети по съвсемъ другъ начинъ. Комисията се натъкна сжщо така на известни договорни отношения, каквито сжществуватъ между Плѣвненската градска община и Плѣвненската окръжна постоянна комисия, относително постройката на зданието, което е служило за сиропиталище и въ което сега се помѣщава едно занаятчийско училище. Комисията сжщевременно обсъди и другото искане на Плѣвненската градска община и го остави безъ уважение, защото защото оны аргументъ, който сжществуваше за зданието, въ което се е помѣщавало сиропиталището, не сжществуваше по отношение на окръжната лѣчебница, тъй като при построяването на окръжната лѣчебница нѣма сключенъ такъвъ договоръ.

Сжщо така комисията разгледа въпроса за баните при Хасково, които действително сж далечъ отъ Хасково и за които претендиратъ и други села. Отъ с. Бръстово има цѣло изложение, въ което това село сега моли да му се отстъпятъ тия бани. Но комисията, имайки предъ видъ положението на гр. Хасково, имайки предъ видъ, че се касае за едни минерални бани, каквито сж отстъпвани на общини отъ страна на държавата, помисли, че е целесъобразно да се отстъпятъ тия бани на Хасковската градска община.

И най-накрая комисията разгледа специалния случай на автомобилното съобщение между София и Петричкия окръгъ, което предприятие се поддържа досега отъ касата на Петричката окръжна постоянна комисия, което принадлежи, по право, на окръжната постоянна комисия и което е нужно за населението, защото дава едни подстъпни, по-евтини срѣдства за превозъ между Петричкия окръгъ и, главно, столицата. При това има едно решение на окръжната постоянна комисия въ Петричъ, има едно решение и на Банската градска община по този въпросъ, които решения гласятъ: да се помоли държавата, когато закрива окръжните съвети, ако закрие Петричкия окръженъ съветъ, това автомобилно съобщение, това окръжно предприятие да се прехвърли върху Банската градска община.

Тѣзи сж случаитѣ, които разгледа комисията по Министерството на вътрешните работи и ги уважи, като предвиди тази забележка. Безспорно, въ комисията се изнесоха и други искания, обаче тѣ се оставиха безъ послѣдствие, затова защото идеята, която ръководише комисията — и която може да ръководи комисията въ случая — не може да бжде, да се раздаватъ окръжните имоти, когато се закриватъ окръжните съвети.

Сега, г. г. народни представители, вследствие на това решение на комисията, има направени много искания отъ всички страни, на които ние сме свидетели. Кой отъ ждѣто завърне иска — ако може — да вземе окръженъ имотъ. Г. Христовъ искаше окръжната палата въ Пловдивъ, понеже била построена на общинско мѣсто, да се отстъпи на Пловдивската община. Тогава не остава нищо друго, освенъ нѣкой софийски народенъ представителъ да иска да се отстъпи на Софийската община Софийската окръжна палата, която сжщо е построена на общинско мѣсто! Отъ Кърджали искатъ сжщо тамошната окръжна палата, която е построена отъ окръга, да се остави на общината. И т. н.

Г. Кораковъ въ комисията и днесъ прави едно искане, което е, очевидно, несъстоятелно. Касае се въпросътъ за една казарма, която е построена отъ Старозагорската окръжна постоянна комисия, но която е взета отъ държавата. Естествено, при сегашното положение, когато държавата владѣеше единъ окръженъ имотъ и когато окръгътъ и държавата бѣха две различни юридически личности, държавата трѣбваше да плаща наемъ на окръжния съветъ; и е било справедливо искането за окръжния съветъ въ Стара-Загора да се предвижда въ държавния бюджетъ наемъ за плащане отъ страна на държавата за това помѣщение, понеже държавата държи въ рѣцетъ си единъ окръженъ имотъ, въ който е помѣстена една войскава частъ. Е добре, сега този окръженъ имотъ става държавенъ имотъ на общо основание и нѣма защо да се повдига въпросъ за нѣкакъвъ наемъ. Това е държавенъ имотъ.

Но въ връзка съ това е нуждата на Старозагорския окръгъ да направи една тѣсноколейна линия. Сега, ресурси за тая тѣсноколейна линия, безспорно, могатъ да се търсятъ, могатъ да се намѣрятъ. Задача ще бжде на обществото, на организираната държавна властъ, на нѣкои учреждения да подирятъ тия срѣдства.

К. Кораковъ (д): Има фондъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Евентуално, ще се подпомогне фондътъ. Фондътъ, обаче, който е създаденъ при окръжния съветъ, отъ 2 милиона лева, той си остава по силата на изрично постановление въ законопроекта, като фондъ, който ще бжде употребенъ за тая целъ, за която е създаденъ. Този фондъ не може да бжде нито разтуренъ, нито раздаденъ за нѣкаква друга целъ.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ по начало трѣбва да кажа, че всички тия нови искания, които се правятъ, не могатъ да бждатъ базирани върху нѣщо оправдателно, за да се иска днесъ едно решение въ полза на тия искания. Сега остава да вземете решение относно прокараното гледище въ забележката къмъ чл. 12 и то така, както е взето това решение отъ самата комисия.

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да кажа, че решението на комисията, безспорно, бѣше взето съ едно добро намѣрение — да се подпомогнатъ общинитѣ. Обаче следъ направената справка се установява, че нѣкои отъ тия искания е абсолютно невъзможно да бждатъ удовлетворени. Първо и първо трѣбва да ви кажа, г. г. народни представители, че бившиятъ манастиръ „Св. Константинъ“ и бившиятъ манастирски имоти около Анхиаля и Бургазъ не сж вече църковни имоти. Азъ трѣбва предварително да го кажа и да отхвърля сѣмъ временно цѣлата аргументация възъ основа каноническото право, направена отъ г. Петко Чорбаджиевъ; това е аргументация абсолютно неумѣстна. (Веселостъ) Защото тѣзи имоти не сж църковни.

П. Чорбаджиевъ (д): По силата на какво сж престанали да бждатъ църковни?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Тѣ сж били, може би, църковни имоти, ...

П. Чорбаджиевъ (д): Е-е-ей!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... но ние не посѣгаме въ настоящия моментъ на никакъвъ църковенъ имотъ. Понастоящемъ това сж окръжни имоти.

П. Чорбаджиевъ (д): Не сж, тѣ сж окупирани имоти.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Следователно, цѣлата аргументация е издипина: дали сж отъ *res sacra* или отъ *res divini* и пр.; дали има канони или апостолски правила и дали вселенскитѣ събори сж постановили „църковни и манастирски имоти всѣки единъ да нази като земята на околото си“ — всички тия съображения сж неумѣстни. Нѣмаме работа съ никакво каноническо право. Безспорно, ако пожелаете, можемъ да ги върнемъ въ лоното на каноническото, на църковното право; ...

П. Чорбаджиевъ (д): Кога сж минали въ лоното на държавното право?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... можемъ да ги върнемъ въ епархията на респективната митрополия. Азъ имамъ искането на дѣдо Иларионъ, Негово Високопреосвещенство митрополита въ Сливенъ, който моли манастирскитѣ имоти на „Св. Анастасия“ и „Св. Георги“ да се върнатъ на Сливенската митрополия, защото тѣ влизатъ въ територията на тая епархия. Ако е въпросъ за връщане, тогава вече, като ги върнемъ, ще съблюдаваме апостолскитѣ правила и постановленията на вселенскитѣ събори. Тогава ще бжде правъ и г. Петко Чорбаджиевъ.

П. Чорбаджиевъ (д): И сега сѣмъ правъ. (Оживление)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Но сега още не сме ги върнали; тия имоти сж и сега окръжни и ще трѣбва да решимъ какви да станатъ.

П. Чорбаджиевъ (д): Съ какъвъ актъ сж станали държавни и окръжни, кажете ми. Станали сж такива само защото ги заграби постоянната комисия. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни)

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Какви сж били по-рано? (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Това не сж окръжни имоти. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Имотъ на „Св. Константинъ“ е едно курортно стопанство на Варненския окръгъ, граничаще съ курортното стопанство на Варненската градска община. Еднакви задачи, еднакви интереси ги свързватъ. Пълна хармония трѣбва да сѣществува между едното и другото стопанство. И като се има предъ видъ това, ...

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Значи, манастиръ и курортъ сж въ хармония?!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... а сѣщо така, като се има предъ видъ и онова, което представлява гр. Варна,

като градъ, който има за задача преди всичко да бжде едно курортно мѣсто, очевидно е, че за този случай може да има специално веско съображение това курортно стопанство да остане на гр. Варна. Това е очевидно, защото докато бѣше тамъ окръжната постоянна комисия, можеше да има и една по-близка хармония между нея и градската община при обзавеждането на цѣлия курортъ, понеже общината е въ тѣсенъ контактъ съ окръжния съветъ. Но сега, когато държавата ще го управлява отъ тукъ, отъ София, и когато има толкова нужди този окръгъ, когато трѣбва да дадемъ възможностъ гр. Варна, като курортно мѣсто, да стане действително известенъ курортъ въ цѣлия свѣтъ или поне въ Европа, или близкитѣ намъ държави, естествено, това може да наложи едно решение за отстъпване на това курортно стопанство на гр. Варна.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Отстъпвате отъ принципитѣ си.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Когато стана известно решението на комисията, Министерскиятъ съветъ се занима и съ въпроса за другитѣ имоти и констатира, че други два манастирски имота не могатъ да се дадатъ на общинитѣ затова, защото общинитѣ въ това състояние, въ което се намиратъ тѣзи имоти, не могатъ правилно да ги стопанисватъ.

П. Чорбаджиевъ (д): А държавата ще ги стопанисва!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Напр., манастирътъ „Св. Георги“ има 2,757 декара ниви, 26 декара лозя, 29 декара овощни и черничевни градини, а манастирътъ „Св. Анастасия“ има 18 декара естествени ниви, 530 декара други ниви, 5,000 декара гори, 357 декара сазлъкъ, 8,000 декара гора при с. Кара-Мусалъ и въ гр. Сливенъ има лозовъ разсадникъ 340 декара.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Разсадникътъ е на окръжния съветъ, а не на манастира.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Обаче, се оказва, че той е въ връзка съ имотитѣ на манастира „Св. Анастасия“.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Не, погрѣшно сж Ви донесли.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Такива сж сведенията на Министерството на вътрешнитѣ работи.

Д. Джанкардашлийски (нац. л): Погрѣшни Ви сж сведенията.

Е. Шидерски (з): Разсадникътъ е на постоянната комисия.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ всѣки случай да се даде такъвъ имотъ било на Анхиаляската община, било на Бургазката община Министерскиятъ съветъ съчете, че не е възможно и не трѣбва. Ако тѣзи имоти трѣбва да се използватъ било за цели на общинитѣ, било за настанаване известни хора български граждани и т. н., това е отдѣленъ въпросъ и ще трѣбва да бжде разрешенъ тогава, когато се сложи на разглеждане самото искане, възможноститѣ да се удовлетвори то и тогава ще се вземе съответното решение. Поради това Министерскиятъ съветъ съчете, че не може тѣзи два имоти да се дадатъ съ закриването на окръжнитѣ съвети на общинитѣ.

Сѣщото е и по отношение на Хасковскитѣ минерални бани. Колкото и да симпатизирамъ и азъ — не по-малко отъ г. Нейковъ — на гр. Хасково, ...

Д. Нейковъ (с. д): Вашето предложение ще покаже това.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... обаче оказа се, че не е възможно това. Министерскиятъ съветъ съчете, че не може въ настоящия моментъ да даде тѣзи минерални бани на Хасковската община по редица още съображения. Службата по държавнитѣ минерални бани при Министерството на търговията е организирана добре. Ако се окаже впоследствие, че тѣзи минерални бани при Хасково ще бждатъ по-добре експлоатирани евентуално отъ Хасковската градска община или нѣкоя друга община, тогава естествено, при новосъздаденото положение ще се вземе друго решение.

Трѣбва да отговоря на г. Ляпчевъ, който казва, че сѣмъ противъ неговото предложение, да се направи една добавка въ смисълъ, че освенъ комисията, която се пред-

вижда по чл. 22 на законопроекта, надъ нея ще трѣбва да предвидимъ задължително една нова компетенция, която да проучи всички окръжни имоти и да каже кои да останатъ на държавата и кои да останатъ на общинитѣ. Значи, да контестираме въ същността всичкитѣ окръжни имоти, да създадемъ апетити въ цѣла България и да тръгнатъ на нова смѣтка такива делегации, каквито виждаме отъ нѣколко дни. (Смѣхъ)

В. Молловъ (д. сг): Нѣма да ги спрете.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Очевидно, г. Ляпчевъ не си представява добре работата. Не може да се възложи на една комисия работа, която е противъ основния принципъ на закона. Основниятъ принципъ е, че тия имоти вече ставатъ държавна собственост, минаватъ върху държавата. Ако вие кажете, че тѣ сѣ единъ видъ полудържавни, полуобществени, полуокръжни и не знамъ какви, вие сами ще създадете апетити и ще разстроите тия имоти. И тогава ще се сбъднатъ гаданията на г. Ляпчевъ, че отъ приложението на тоя законъ щѣло да има не знамъ какви пертурбации въ бъдеще. Но азъ ви увѣрявамъ, че, както много пѣти въ миналото, г. Ляпчевъ е билъ лошъ пророкъ, такъвъ ще бѣде и днесъ. (Смѣхъ. Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Този пѣтъ вие ще бѣдете лошъ пророкъ. (Глъчка)

А. Ляпчевъ (д. сг): Никога не съмъ билъ лошъ пророкъ. Той пише книги да хвали кабинетитѣ, въ които азъ съмъ участвувалъ. Опровергава себе си.

П. Стайновъ (д. сг): И въ защита на окръжното самоуправление.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Законопроектътъ ще си постигне целта да закрие окръжнитѣ съвети. Естествено, че това ново положение ще създаде може би нови нужди, нови искания и т. н. — това е въпросъ на развитието на живота. Никой нѣма да спре това развитие. Азъ не казвамъ, че може би нѣма да добавятъ нови искания. Но тия пертурбации, тия забърквания, които иска да каже г. Ляпчевъ, че ще настѣпятъ, азъ съмъ убеденъ, че нѣма да настѣпятъ. Азъ съмъ убеденъ, че и въ бъдеще може би ще се създадатъ междинни институти и това ще бѣде толкова по-добре за васъ, които сте за тая идея, да има междинни институти или пъкъ да се възстановятъ окръжнитѣ съвети въ бъдеще. Затова запазете окръжнитѣ имоти само на едно мѣсто, въ рѣцете на държавата. Защото, ако въ бъдеще се наложи държавата да се откаже отъ окръжното дѣло. . .

А. Ляпчевъ (д. сг): Значи, законътъ е времененъ!

С. Таковъ (з): И вие сте временни, вѣчно нищо нѣма.

П. Стайновъ (д. сг): Това е най-сериозниятъ аргументъ?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да. — Ако тогава държавата се откаже отъ окръжното дѣло и окръжнитѣ имоти сѣ подъ нейна рѣка, не сѣ дадени на други юридически личности, каквито сѣ общинитѣ, ще може, следователно, наново да почне лѣточислението на нѣкои нови самоуправителни институти, които ще замѣстятъ въ известни отношения окръжнитѣ съвети, които сега закриваме.

К. Кораковъ (д): Стопански съвети! Въ всѣка околия ще има околийски стопански съветъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Що се отнася, г. г. народни представители, до предложението да се отстъпи на Плъвенската градска община построеното отъ окръжната постоянна комисия здание за сиропиталище, понеже за това има договоръ, въ който е казано, че следъ закриването на сиропиталището сградата се отстъпва на общинския съветъ, то, естествено, ние сме длъжни да повърнемъ това здание на общинския съветъ.

Ето защо азъ ви моля да приемете забележката въ смисълъ: 1) окръжното стопанство „Св. Константинъ“, при гр. Варна, заедно съ всичкитѣ задължения, се отстъпва на Варненската градска община; 2) построената отъ Плъвенската окръжна постоянна комисия сграда за сиропиталище се отстъпва на Плъвенската градска община.

А. Капитановъ (з): Отдѣлно ще ги гласуваме. (Глъчка)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

В. Мариновъ (з): При наличността на държавната ветеринарна лѣчебница, окръжната ветеринарна лѣчебница трѣбва да се отстъпи на общината.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Г. Мариновъ! Нѣмате думага. Когато говори г. министърътъ, не можете да прекъсвате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Мариновъ! Азъ Ви казахъ, че ние трѣбва да имаме основание, когато искаме да направимъ нѣщо. За сиропиталището го правимъ, защото имамъ договоръ. За лѣчебницата нѣма такъвъ договоръ, не можемъ да имъ я отстъпимъ. Може въ бъдеще да се върне на Плъвенската градска община.

Най-после „Стопанското предприятие“ „Автомобилно съобщение“ при Петричката окръжна постоянна комисия, заедно съ всичкитѣ негови задължения, се отстъпва съ цѣлия инвентаръ на Банската градска община“. Въ този смисълъ, моля, да приемете забележката къмъ чл. 12. Всички други предложения, моля, да бѣдатъ отхвърлени, защото не сме дошли тукъ да раздаваме имоти, които минаватъ отъ окръжнитѣ съвети върху държавата и отъ които държавата има чрезмѣрно голѣма нужда преди всичко за задовляване нуждитѣ на цѣлото население. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Следъ тази декларация на г. министра на вътрешнитѣ работи, азъ моля тия г. г. народни представители, които сѣ дали предложения и се отказватъ отъ тѣхъ, да съобщятъ.

А. Циганчевъ (з): Азъ оттеглямъ предложението си.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще ви чета най-напредъ предложенията, които не изчерпватъ въпроса, и споредъ реда, по който сѣ постѣпили въ председателството.

Предложение отъ народния представител г. Теодоси Кънчевъ, чл. 12 съ добавената къмъ него забележка да се върне за ново разглеждане и проучване въ комисията по Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г-да! Това е абсолютно неприемливо предложение. Това значи да станатъ нови безполезни разисквания и да се повдигатъ нови апетити. Въпросътъ се обсъди много подробно въ комисията, само, за жалостъ, г. Теодоси Кънчевъ не присѣтствува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Предложение отъ народния представител г. Едрю Шидерски, да се премахне забележката къмъ чл. 12 отъ законопроекта.

Е. Шидерски (з): При тази декларация на г. министра оттеглямъ предложението си.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Предложение отъ народнитѣ представители г. Цвѣтко Таслаковъ и г. Василъ Мириновъ: (Чете) „Да се прибави къмъ алинея трета на забележката къмъ чл. 12 следния текстъ: сѣщо отстъпва се на сѣщата община и окръжната ветеринарна лѣчебница съ дворно мѣсто, находяща се до градската общинска хладилница въ гр. Плъвенъ“.

Предложение отъ народния представител г. Димитъръ Долбински: (Чете) „Зданието на окръжното старопиталище въ гр. Кюстендилъ и всички пристройки къмъ него, заети сега отъ питомцитѣ отъ войнитѣ, се прехвърлятъ къмъ Кюстендилската градска община“.

Предложение отъ народния представител г. Георги Юртовъ: (Чете) „Къмъ забележката на чл. 12 да се прибави и: окръжното здание въ гр. Татаръ-Пазарджикъ да се отстъпи на Пазарджикската градска община“.

Предложение отъ народния представител г. Генко Митовъ, който предлага овоцниятъ разсадникъ въ Карлово, принадлежащъ на Пловдивската окръжна постоянна комисия, да се отстъпи на гр. Карлово.

Предложение отъ народнитѣ представители г. г. Христо Мирски, Жеко, Желябовъ, Георги Стояновъ и други, . . .

Х. Мирски (д): То е сѣщото, което предлага г. министърътъ, но да се гласуватъ пунктотѣ поотдѣлно.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: . . . които предлагатъ, първо, да се гласуватъ поотдѣлно пунктотѣ на предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи и, второ, манастирътъ „Св. Константинъ“ да се отстъпи на

Варненската община, като последната поема и задължението по заема, сключен от Чиновническото кооперативно застрахователно дружество.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не се знаят какви сж задълженията; общо трѣбва да се каже: задълженията.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Предложение отъ народния представител г. Анастасъ Циганчевъ, който го оттегли.

Предложение отъ народния представител г. Никола Стамболиевъ, което е идетично съ предложението на г. г. Мирски, Стояновъ и Желябовъ за „Св. Константинъ“.

Н. Стамболиевъ (з): Въ моето предложение е казано „Всички негови задължения“, не само отъ заема.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Това е предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи.

Предложение отъ народния представител г. Иванъ Ингилизовъ. — Той го оттегля, защото е направено отъ г. министра на вътрешнитѣ работи.

Предложение отъ народния представител г. Теодоси Кънчевъ: (Чете) „Химико-бактериологическия институтъ съ „Майчинъ домъ“ при Търновската окръжна постоянна комисия и Окръжната палата при сжщата се отстъпватъ на Търновската градска община“.

Предложение отъ народния представител г. Александъръ Христовъ: (Чете) „Зданието въ гр. Пловдивъ, построено отъ Пловдивския окръженъ съветъ за нуждитѣ на Пловдивската постоянна комисия, се отстъпва въ собственостъ на Пловдивската градска община“.

Второ предложение отъ народния представител г. Александъръ Христовъ: (Чете) „Пловдивскитѣ окръжни минерални бани въ с. Нареченъ, Станимашка околия, се отстъпватъ въ собственостъ на Станимашката градска община“.

Предложение отъ народния представител г. Никола Пждаревъ: (Чете) „Окръжната палата въ гр. Видинъ остава на Видинската община“.

Предложение отъ народния представител г. д-ръ Бурилковъ: (Чете) „Хасковскитѣ окръжни минерални бани да се отстъпятъ съ цѣлия имъ активъ и пасивъ на Хасковската градска община“.

Предложение отъ народния представител г. Димитъръ Нейковъ: (Чете) „Къмъ втората алинея на забележката къмъ чл. 12, която засѣга Хасковскитѣ минерални бани, да се прибавятъ следъ думитѣ „Хасковската градска община“ думитѣ: като жителитѣ на селата Бръстово и Сусамъ се ползува съ безплатно кѣпане и на Бръстовската и Сусамската общини се отстъпва по единъ левъ отъ всѣки продаденъ билетъ за кѣпане“.

Предложение отъ народния представител г. Крумъ Кораковъ: (Чете) „Пехотнитѣ казарми край гр. Ст. Загора, построени върху общинската мера съ сръдства на общината, ставатъ държавни срещу заплащане стойността имъ по оценка и съ сумата се увеличи фондътъ за постройка теснолинейна линия Стара-Загора—Симеоновградъ“.

Съ всички тия предложения г. министърътъ на вътрешнитѣ работи не е съгласенъ.

Ще гласуваме предложенията поотдѣлно.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Цвѣтко Таслаковъ, . . .

В. Мариновъ (д): То е и мое предложение. (Смѣхъ)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Добре. Ще имамъ това предъ видъ.

Който е съгласенъ съ предложението на г. Таслаковъ и на г. Мариновъ да се отстъпи на Плъвенската градска община и окръжната ветеринарна лѣчебница съ дворното мѣсто, находяща се до градската общинска хладилница въ гр. Плѣвнъ, моля да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на г. г. Мирски, Желябовъ, Стояновъ и др. а именно предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи да се гласуватъ поотдѣлно, моля, да вдигне рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Нѣкой отъ сговориститѣ: Най-напредъ трѣбваше да се гласуватъ предложенията на комисията.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Който е съгласенъ съ предложението на г. Теодоси Кънчевъ чл. 12 отъ законопроекта, съ добавената къмъ него забележка, да се препрати въ комисията за ново разглеждане, съ което предло-

жение г. министърътъ не е съгласенъ, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на г. Стамболиевъ. . . — г. Стамболиевъ, оттегляте ли го?

Н. Стамболиевъ (з): Моето предложение е да се изхвърли изцѣло забележката и да се прибави нова забележка, специално за „Св. Константинъ“, съ всичкитѣ негови задължения.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ правя това предложение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Оттегляте ли го Вие, г. Стамболиевъ?

Н. Стамболиевъ (з): Да, оттеглямъ го, понеже сега го прави г. министърътъ.

Който е съгласенъ съ предложението на г. Теодоси Кънчевъ, а именно: (Чете) „Химико-бактериологическия институтъ съ Майчинъ домъ при Търновската окръжна постоянна комисия и Окръжната палата при сжщата се отстъпватъ на Търновската градска община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на г. Георги Юртовъ, а именно: (Чете) „Къмъ забележката на чл. 12 да се прибави: Окръжното здание въ гр. Пазарджикъ да се отстъпи на Пазарджикската община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Александъръ Христовъ, а именно: (Чете) „Зданието въ гр. Пловдивъ, построено отъ Пловдивския окръженъ съветъ за нуждитѣ на Пловдивската постоянна комисия, се отстъпва въ собственостъ на Пловдивската градска община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Александъръ Христовъ, а именно: (Чете) „Пловдивскитѣ окръжни минерални бани въ с. Нареченъ, Станимашка околия, се отстъпватъ въ собственостъ на Станимашката градска община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Никола Пждаревъ, а именно: (Чете) „Окръжната палата въ гр. Видинъ остава на Видинската община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. д-ръ Димо Бурилковъ, а именно: (Чете) „Хасковскитѣ окръжни минерални бани да се отстъпятъ съ цѣлия имъ активъ и пасивъ на Хасковската градска община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Генко Митовъ, а именно: (Чете) „Овоиниятъ разсадникъ въ Карлово, принадлежащъ на Пловдивската окръжна постоянна комисия, се отстъпва на гр. Карлово“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

П. Попивановъ (з): Опозицията се разсипа отъ гласуване!

А. Ляпчевъ (д. сг): На такъвъ дивъ законъ само така ще се реагира!

Председателстващъ Н. Захариевъ: Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Димитъръ Долбински, а именно: (Чете) „Зданието на Окръжното старопиталище въ гр. Кюстендилъ и всички пристройки къмъ него, заети сега отъ питомцитѣ отъ войнитѣ се прехвърлятъ къмъ Кюстендилската градска община“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Димитъръ Нейковъ, а именно: (Чете) „Къмъ втората алинея на забележката къмъ чл. 12, която засѣга Хасковскитѣ минерални бани, да се прибавятъ следъ думитѣ „Хасковската градска община“ думитѣ „като жителитѣ на селата Бръстово и Сусамъ се ползуватъ съ безплатно кѣпане и на Бръстовската и Сусамската общини се отстъпва по 1 л. отъ всѣки продаденъ билетъ за кѣпане“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Който е съгласенъ съ предложението на народния представител г. Крумъ Кораковъ, а именно: (Чете) „Пехотнитѣ казарми край гр. Стара-Загора, построени върху общинската мѣра съ сръдствата на общината, ставатъ държавни срещу заплащане стойността имъ по оценка и съ сумата да се увеличи фондътъ за постройка теснолинейна линия Стара-Загора — Симеоновградъ“, моля, да вдигне рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат предложението на г. министра, а именно: досегашното окръжно стопанство „Св. Константин“, да се отстъпи на Варненската градска община, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Заедно съ задълженията.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Съ всички задължения.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Да се гласува така.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Добре, ще повтора гласуването

Който приема предложението на г. министра, а именно: досегашното окръжно стопанство „Св. Константин“, при гр. Варна, заедно съ всички задължения, се отстъпва на Варненската община, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Второ предложение на г. министра.

Които приемат предложението на г. министра, а именно: построената от Плѣвенската окръжна постоянна комисия сграда за окръжно сиропиталище въ гр. Плѣвѣн се отстъпва на Плѣвенската градска община, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

И трето предложение, направено пакъ отъ г. министра на вътрешнитѣ работи: „Стопанското предприятие „Автомобилно съобщение“ при Петричката окръжна постоянна комисия съ цѣлия си инвентаръ“ . . .

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: „И задълженията“

Председателстващъ Н. Захариевъ: . . . „и задълженията се прехвърля върху Банската градска община“. Които приемат това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Които приемат чл. 12, ведю съ гласуванитѣ предложения . . .

Н. Гавриловъ (нац. л): А предложението на комисията?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: То е изчерпано.

Председателстващъ Н. Захариевъ: . . . ведно съ гласуванитѣ отъ Народното събрание три предложения като забележка къмъ члена моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Д. ДжанкарДашлийски (нац. л): А забележката къмъ чл. 12?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Това е забележката: гласуванитѣ три предложения.

Д. ДжанкарДашлийски (нац. л): Вие не уважавате решението на комисията. Топанджийска работа!

Докладчикъ С. Йозевъ (д): (Чете)

„III. Финансовъ контролъ върху общинитѣ.

Чл. 13. Министрътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве упражнява финансовъ контролъ върху изборнитѣ учреждения, независимо отъ контрола на министъра на финанситѣ, съгласно закона за финансовата инспекция.“

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Петко Стайновъ.

Н. Стайновъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предложението, което ще направя, наистина не предизвиква такъв голѣмъ интересъ, защото изглежда, че е по-важно да отдѣлимъ два дена отъ заседанието на Народното събрание, за да направимъ поменъ и задушница съ имотитѣ на окръжнитѣ съвети, отколкото да се занимаемъ съ финансовия контролъ върху общинитѣ. Фактъ е, че частъ отъ Народното събрание отдава по-голѣмо значение на това кои бани и кои манастири ще могатъ евентуално да се взематъ отъ една или друга община, отколкото да се погрижи за това какъ да бѣде уреденъ контролъ върху финансовата дейностъ на общинитѣ.

Предлагамъ на чл. 13, който гласи: (Чете) „Министрътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве упражнява финансовъ контролъ върху изборнитѣ учреждения, независимо отъ контрола на министъра на финанситѣ, съгласно закона за финансовата инспекция“, да се даде следната редакция: (Чете) „Финансовиятъ контролъ върху

изборнитѣ учреждения се упражнява отъ окръжнитѣ смѣтни палати, независимо отъ контрола на министъра на финанситѣ, съгласно закона за финансовата инспекция“.

Какви сѣ съображенията ми за това предложение? Контролътъ върху финанситѣ на общинитѣ засега се упражнява по два начина: първо, отъ секретарь-бирницитѣ въ селскитѣ общини и отъ държавнитѣ контролѣори въ градскитѣ общини — така наречениятъ предварителенъ контролъ — и, второ, отъ окръжнитѣ смѣтни палати — така наречениятъ послешенъ контролъ, т. е. контролъ върху отчетността, върху отчетитѣ. До реформата за учредяването на окръжнитѣ смѣтни палати въ 1925 г. послешниятъ контролъ, т. е. контролътъ върху отчетността, върху отчетитѣ, се упражняваше отъ окръжнитѣ постоянни комисии и голѣмо подобрене бѣше. Дето този контролъ върху отчетността се прехвърли следъ 1925 г. отъ постояннитѣ окръжни комисии върху окръжнитѣ смѣтни палати. Трѣбва да признаемъ, че окръжнитѣ смѣтни палати съ начина, по който се отнасяха къмъ финансовия контролъ върху отчетността, издигнаха престижа на общинитѣ, а най-вече на секретарь-бирницитѣ. По отношение на тѣхъ, г-да, отъ войната насамъ се извърши една коренна промѣна. Докато преди войната секретарь-бирникътъ бѣше едва-ли не единъ обикновенъ писарь въ общината, на когото се гледаше съ известно презрение, отъ войната насамъ, благодарение най-първо на Съюза на изборнитѣ служители, който си тури за задача да подобри манталитета на секретарь-бирницитѣ и работи систематично за тѣхния добъръ подборъ и за stabilitетата имъ, институтътъ на секретарь-бирницитѣ почна да се подобрява. А отъ момента, когато контролътъ върху отчетността на секретарь-бирницитѣ се отне отъ окръжнитѣ постоянни комисии, които често действуваха съ известно партийно пристрастие, и се повѣри на окръжнитѣ смѣтни палати, едни, така да се каже, съдебно устроени институции, отъ този моментъ още повече се затвърди и подобри контролътъ върху отчетността на общинитѣ, респ. контролътъ върху отчетността на секретарь-бирницитѣ а заедно съ това се повиши и тѣхниятъ престижъ. Всичкитѣ тѣзи слабости на секретарь-бирницитѣ, поради които често мнозина отъ тѣхъ или сѣ били въ затвора, или сега сѣ въ затвора, или въ бѣдѣше могатъ да отидатъ въ затвора, се излѣкуваха въ голѣма степенъ. Едно време често пѣти се даваше такава дефиниция на секретарь-бирника: този, който е билъ въ затвора, или е въ затвора, или ще бѣде въ затвора. Сега това е доста промѣненъ.

Трѣбва, г-да, за института на секретарь-бирницитѣ да помислимъ сериозно, защото той е всичко въ общината. Съ реформата, която се извърши въ 1925 г., съ която се прехвърли контролътъ върху отчетността на секретарь-бирницитѣ върху окръжнитѣ смѣтни палати, значително се подобри този контролъ. Това е пѣтътъ за подобрене дейността на секретарь-бирницитѣ, това е пѣтътъ за подобрене на общинскитѣ финанси и на контрола върху тѣхъ. Въ рѣцетъ на постояннитѣ комисии, следъ като имъ се отне контролътъ върху отчетността на секретарь-бирницитѣ и се прехвърли на окръжнитѣ смѣтни палати, остана мѣстниятъ контролъ, тъй да се каже, контролътъ, който се упражнява на самото мѣсто презъ време на бюджетното упражнение. Този контролъ сѣщо трѣбва да бѣде отнетъ отъ постояннитѣ комисии сега, когато тѣ се реформиратъ, и да бѣде прехвърленъ на окръжнитѣ смѣтни палати. Азъ зная, г-да, възраженията, които се правятъ въ това отношение. Ще се каже: окръжнитѣ постоянни комисии бѣха по-близо до общинитѣ и, следователно, можеха да напѣтватъ общинитѣ, можеха да ги съветватъ по отношение на тѣхния бюджетъ. Не, г-да. Тукъ не е въпросъ за контролъ върху съставянето на бюджета. Досега контролътъ върху съставянето на бюджета се вършеше — при мнение, давано отъ постоянната комисия — отъ окръжния управителъ, който упражнява административния контролъ и има право да прави вписвания д' office въ бюджета. Тукъ е въпросъ за контролъ върху една извършена дейностъ, за провѣряване на известни обстоятелства, на известни извършени разходи, единъ видъ административно-съдебна контролна дейностъ, съдебно-финансовъ контролъ. Тоя контролъ трѣбва да бѣде възложенъ по-скоро на една независима институция, даже съдебно устроена, а не на политически лица, каквито сѣ окръжнитѣ управители. Не е право становището на г. министра, който занапредъ иска, щото контролътъ на самото мѣсто да се извършва отъ така нареченитѣ финансови или окръжни провѣрители, които ще бѣдатъ органи на окръжния управителъ или пакъ на неговия съветъ. Това не е въпросъ за окръжния управителъ, то не е въпросъ за управление. Тукъ е въпросъ за про-

върка, на единъ видъ контролна съдебно-административна дейност и тя трѣбва да бѣде вършена отъ контролнитѣ административни институти въ стражата. Азъ трѣбва да призная, г-да, че досегапната дейност на окръжнитѣ провъврители не е безпогрѣшна. Това, че досега тѣ бѣха при постояннитѣ комисии, не бѣше нѣщо добро. И ако досега имаше известни слабости въ контрола на самото мѣсто въ общинитѣ, тѣ се дължеха на обстоятелството, че постояннитѣ комисии, които не сѣ съдебно устроени и независими институции, често пѣти прекаляваха съ начина на насочването на своя контролъ не за доброто на общинитѣ, а по политически съображения. Време е, г-да, да помислимъ сериозно за финансовото издигане стопанството на общинитѣ, като повѣримъ контрола върху тѣхъ на надлежнитѣ независими финансово-контролни институти. Какъвъ по-независимъ финансовъ контроленъ институтъ отъ окръжната смѣтна палата? Членоветѣ на окръжната смѣтна палата сѣ хора съ смѣлостъ, несмѣняемостъ, които иматъ една голѣма опитностъ. Въ всѣко отношение тѣ ще бѣдатъ по-добри отъ единъ смѣняемъ окръженъ управителъ, който въ случая ще действува само по политически внушения. Азъ не искамъ, г-да, да се отнеме правото на окръжния управителъ да контролира бюджетитѣ на общинитѣ при съставянето имъ, да вписва d'office известни задължителни по закона приходи или да отписва разходи. Това негово право ще си остане и занаятъ: това е администрация, това е така наречениятъ административенъ контролъ. Но по отношение контрола върху извършенитѣ разходи, дето трѣбва да се провери дали законътъ за бюджета, отчетността и предприятията е спазенъ, дали разходитѣ сѣ извършени съобразно тоя законъ и правилникътъ за приложение на закона за градскитѣ и закона за селскитѣ общини, което е, така да се каже, една чисто смѣйска дейностъ — тамъ, г-да, въпросътъ не е на управление, тамъ вече трѣбва да се намѣси единъ съдъ или поне едно съдебно устроено и независимо учреждение.

Възражава се, г-да, че окръжната смѣтна палата била едно учреждение чуждо на активната администрация и заради това не бивало и не можело да се мѣси. Вѣрно е, че окръжната смѣтна палата е контролно учреждение, но не става дума тя да се мѣси въ активната администрация. Така, напр., дали да бѣде одобрень или не гласуваниятъ бюджетъ, това е въпросъ на активна администрация, на административенъ контролъ. Тамъ най-после разбираме окръжната смѣтна палата да се не мѣси. Но когато е въпросъ да се провери на самото мѣсто дали е изпълненъ единъ бюджетъ, който е надлежно гласуванъ и одобренъ — въ тази чисто съдебно-контролна функция, г-да, поставете единъ истински контроленъ институтъ. Впрочемъ не се иска даже една голѣма реформа отъ насъ въ тоя моментъ, защото, съгласно закона за Върховната смѣтна палата и за окръжнитѣ смѣтни палати отъ 1925 г., който е въ сила, окръжнитѣ смѣтни палати иматъ право „да упражняватъ контролъ периодически, чрезъ свои органи, на самото мѣсто по събирането и внасянето на държавнитѣ, окръжнитѣ, общинскитѣ и обществени приходи и извършенитѣ разходи отъ съответнитѣ длѣжностни лица“. Следователно, окръжната смѣтна палата и сега може да праща своитѣ докладчици на самото мѣсто да правятъ онова, което прави единъ окръженъ провъвритель, да правятъ онова, което прави единъ финансовъ инспекторъ главно въ държавнитѣ или по-голѣмитѣ учреждения. Значи, като махнемъ окръжнитѣ провъврители, да оставимъ на окръжната смѣтна палата съ своитѣ докладчици — хора съ срѣдно образование, съ компетентностъ, поставени въ зависимостъ отъ несмѣняеми членове на окръжнитѣ смѣтни палати — да упражнява тоя контролъ. Бѣдете увѣрени, че тогава ще има много по-малко злоупотребления въ общинитѣ, нѣма да може всѣки партизанинъ да праща, когато иска тукъ и тамъ зависимитѣ окръжни провъврители да отиватъ да торпозятъ тоя или оная секретаръ-барникъ или кметъ, съ целъ да се предизвика заслужено или въ повечето случаи незаслужено бламираването на кмета или разтурянето на общинския съветъ, а ще имамъ единъ безпристрастенъ контролъ. По отношение на администрацията министърътъ на вътрешнитѣ работи нѣма да бѣде лишенъ отъ никакви прерогативи. За него остава прерогативата, чрезъ своя окръженъ управителъ, при упражнението на административния контролъ да влияе върху бюджета, да го урежда въ рамкитѣ на закона. Но смѣтната палата, тоя институтъ, който у насъ е учреденъ преди 45—50 години, за който е предвидено въ самата конституция, че трѣбва да съществува, тоя независимъ институтъ нека го поставимъ изцѣло, г-да, начело на финансовия контролъ и върху общинитѣ. И бѣдете увѣрени, че когато административиятъ върши своето, политическото, административното, а смѣтната палата върши съдебното, финансово-контролното, тогава ще се издигне престижътъ на общинскитѣ финанси, ще се издигне престижътъ на общинскитѣ отчетници, ще се издигне престижътъ на секретаръ-барникитѣ, ще се издигне престижътъ и на кметоветѣ, и на общинитѣ. Азъ ви моля, г-да, тоя въпросъ да не го правите, единъ видъ, въпросъ на престижъ на г. министра на вътрешнитѣ работи, да не го правите въпросъ за нѣкакви бѣдещи партийни смѣтки, а да го направите въпросъ за доброто уреждане на общинитѣ. И бѣдете увѣрени, че по този начинъ ние най-добре ще услужимъ и на самоуправлението на общинитѣ въ България. (Ръкоплѣскания отъ сговориститѣ — крило Ляпчевъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Моля да се съгласите да продължи заседанието до приеждането на този членъ. Следъ туй ще искамъ да ми се даде думата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Който сѣ съгласни съ предложението на г. министра на вътрешнитѣ работи, да се продължи заседанието до приеждането на разглеждания чл. 13, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство Събраниято приема.

Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Т. Кънчевъ (д. сг.): И азъ искамъ думата.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Взехъ думата, защото съмъ предизвиканъ отъ това, което каза г. Петко Стайновъ. Преди всичко той каза думи съвсемъ излизни, неумѣстни и очевидно, лъжовни. Г. Петко Стайновъ разви една работа, която нѣмаме нужда да развива, защото контролата на окръжнитѣ смѣтни палати върху отчетницитѣ въ общинитѣ е установена съ законъ и абсолютно съ нищо не е засегната тукъ.

П. Стайновъ (д. сг.): Не е вѣрно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ чл. 13 е казано: (Чете) „Министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве упражнява финансовъ контролъ върху изборнитѣ учреждения, независимо отъ контрола на министра на финанситѣ, съгласно закона за финансовата инспекция“. Това значи, че министърътъ на вътрешнитѣ работи има известна контролна функция върху общинитѣ. Това нѣщо е било и досега, не може да бѣде другояче и въ бѣдеще.

П. Стайновъ (д. сг.): Досега не е било.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Моля Ви се, г. Стайновъ! Вие, който четете лекции по административно право въ Университета, говорите работи, които Ви изобличаватъ въ голѣмо невежество!

П. Стайновъ (д. сг.): Не е вѣрно! Готовъ ли сте на диспутъ? Досега този контролъ принадлежеше на окръжнитѣ постоянни комисии. Вие не знаете закона!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Преди всичко министърътъ на вътрешнитѣ работи, чрезъ своитѣ органи, упражнява единъ контролъ върху общинитѣ, зитова защото...

П. Стайновъ (д. сг.): Кои сѣ неговитѣ органи?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Г. Стайновъ! Права Ви бележка.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ П. Стайновъ) Слушайте! Бѣдете тукъ народенъ представителъ, а не бѣдете вулгаренъ партизанинъ!

П. Стайновъ (д. сг.): А Вие, като не знаете законитѣ, научете ги, че тогава ги критикувайте!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въз основа на съществуващитѣ въ страната закони, бюджетитѣ на общинитѣ се утвърждаватъ: на селскитѣ общини — отъ окръжния управителъ,...

К. Кораковъ (д.): Също и на градскитѣ общини до 200.000 л.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Да. — ... а на градските общини, по-големите — отъ министра на вътрешните работи. Следователно, ако единъ министъръ и неговитѣ подведомствени органи, каквито сѣ окръжнитѣ управители, иматъ право да ревизиратъ бюджетитѣ на общинитѣ и да ги измѣняватъ, да допускатъ известни разходи и известни приходи или да не ги допускатъ, това показва, че тѣ иматъ същевременно и финансовъ контролъ върху общинитѣ. Това е днешното положение, което г. професорътъ по административно право изглежда, че не желае днесъ да знае!

К. Кораковъ (д): Знае го много добре, но нѣма интересъ да го каже.

А. Ляпчевъ (д. сг): И той каза сѣщото.

П. Стайновъ (д. сг): Азъ казахъ сѣщото. Вие не сте внимавали!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Досега окръжниятъ управителъ, респ. министерството, упражняваше този контролъ, като имаше окръжна провѣрителна при окръжнитѣ постоянни комисии, които даваха сведение, и постояннитѣ комисии — държеха постановление относително известенъ бюджетъ, обаче окръжниятъ управителъ го видоизмѣняваше, допълваше и пр., както знаете, може би много безконтролно, особено въ управлението на Петко Стайновъ, каквито безконтролни работи днесъ не ставатъ. Защото, ако има министъръ, който най-малко засѣга бюджетитѣ на общинитѣ и въобще самоуправителнитѣ тѣла — това съмъ азъ.

П. Стайновъ (д. сг): Защото не се интересувате.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не защото не се интересувамъ, а защото ценя самоуправителнитѣ тѣла, защото нашиятъ режимъ не е като вашиятъ на Сговора.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Цените ги, а пъкъ премахвате окръжнитѣ съвети. Ама работа! Остава да премахнете и общинитѣ, за да докажете, че и тѣхъ ги цените много малко.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Въ общинскитѣ управления нѣма така нареченитѣ бюжето-контролни отделения. Досега бюджетно-контролнитѣ отделения въ отделнитѣ общини се представяха, по аналогия на тѣзи въ държавнитѣ учреждения, чрезъ провѣрката, която можеше да направи окръжната постоянна комисия, когато въ канцеларията ѝ дойде бюджетътъ на дадена община да се утвърди или да не се утвърди. Обаче въ края на краищата върховното право бѣше на административната властъ, която утвърждава или измѣнява бюджета.

П. Стайновъ (д. сг): И при съставянето на бюджета има контролъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това се казва предварителенъ контролъ.

П. Стайновъ (д. сг): Казва се административенъ контролъ, а не предварителенъ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Казва се предварителенъ контролъ по управлението на общината. Когато ще трѣбва да установите единъ бюджетъ, да установите неговитѣ нужди, естествено, ще установите какво ще прави по-нататкъ централното управление на общината. Безспорно, въ катадневния животъ общината има нужда да предприеме известни мѣроприятия. Тя е въ контактъ съ органитѣ на Министерството на вътрешнитѣ работи. Днесъ ние приехме въ чл. 2 на законопроекта окръжни провѣрители при окръжнитѣ управления а по-нататкъ се учредяватъ бюра за финансовъ контролъ съ финансови провѣрители — после ще ви кажа новата алинея къмъ чл. 16, която онзи день ви прочете г. докладчикътъ, за тѣхната несмѣняемостъ. Чрезъ тѣзи органи министерството ще има контактъ съ общинитѣ по отношение на тѣхния финансовъ и бюджетенъ животъ. Не можете да кажете, че Министерството на вътрешнитѣ работи и окръжнитѣ управители, които въ края на краищата ще утвърждаватъ бюджетитѣ по силата на законитѣ, нѣматъ единъ финансовъ контролъ върху общинитѣ. Какво значи финансовъ контролъ? Финансовъ контролъ значи това, че ще се вижда доколко правилно се извършватъ разходите и доколко правилно се събиратъ приходитѣ.

К. Кораковъ (д): Изпълнението на бюджета.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Изпълнението на бюджета. Паралелно съ този контролъ на Министерството на вътрешнитѣ работи, Финансовото министерство има свой контролъ, защото финансовиятъ инспекторъ може да отиде въ всѣко учреждение да направи провѣрка.

П. Стайновъ (д. сг): Това сѣ различни работи.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Едновременно и Министерството на финанситѣ може да упражнява своя контролъ. — Сега, освенъ предварителния контролъ, има вече прегледъ на отчета. Отчетътъ отива въ окръжната смѣтна палата.

П. Стайновъ (д. сг): По-рано отиваше въ окръжната постоянна комисия.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не по-рано; сега, преди тоя законъ.

П. Стайновъ (д. сг): Да.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това нѣщо си остава.

П. Стайновъ (д. сг): Не може да бѣде иначе.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Ама Вие приказвате за работи, които съществуватъ, и казвате, че не съществуватъ. Постоянната комисия не може да бѣде органъ, който ежедневно да наблюдава действията на общинското учреждение. Това е единъ абсурдъ, г. професоре! Вие не знаете що е държава! Вие не знаете, що е община! Съжалявамъ, че сте професоръ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Ляпчевъ (д. сг): И това е мандаторъ на Министерския съветъ!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Но не съмъ мандаторъ на вашитѣ понятия за държавно управление и не желаю да бѣда мандаторъ на вашитѣ понятия, които сте зарегистрирали въ вашето управление.

А. Ляпчевъ (д. сг): Моего управление ще има да го търсите вие.

Отъ мнозинството: А-а-а!

А. Ляпчевъ (д. сг): Да, да. Благодарение на моегo управление вие сте тукъ. Безъ моегo управление не зная къде щѣхте да бѣдете.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Да пази Господъ! — Г-да! Това е една диверсия, която прави г. професорътъ въ кавички, защото той е невежа, нѣ е професоръ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Той ви говори за контролъ на смѣтната палата! Какво общо има общината съ смѣтната палата, за да казва тя на общината има ли нужда отъ такива разходи или нѣма нужда, трѣбва ли да си направи общината кладенецъ или не трѣбва?!

П. Стайновъ (д. сг): Азъ се радвамъ, че нѣмамъ такъвъ езикъ като Вашия, макаръ че сте министъръ.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Какъвъ е тоя професоръ съ такива патагонски понятия, да иска да учи българския Парламентъ! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

П. Стайновъ (д. сг): Много съмъ доволенъ, че министърътъ се самоизобличава! Язъкъ, че сте министъръ! Тоя езикъ е недостоеенъ; той е за кръчма, а не за тукъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това е данайскиятъ даръ на тия доброжелатели въ кавички на българския народъ, които вѣчно инспириратъ всевъзможни инсинуации, вѣчно диверсии правятъ, ако могатъ да замѣтятъ водитѣ, защото търсятъ въ мѣтна вода риба да ловятъ. Това имъ е задачата. Вие, г. г. народни представители, ако обичате, приемете това предложение.

П. Стайновъ (д. сг): Не държахъ кръчмарски речи на депутатитѣ, като Васъ! Вашиятъ езикъ е недостоеенъ!

Министър д-р А. Гиргинов: Съ вашите понятия днес тук Вие сте по-долу от кръчмар, защото един кръчмар знае какво е община, а Вие, професор по административно право, не знаете що е община, нямате понятие за община. (Ржкоплъскания отъ мнозинството)

Председателстващ Н. Захариев: Които приематъ чл. 13, ...

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Искамъ думата.

Председателстващ Н. Захариев: ... моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

П. Стайнов (д. сг): Искаме думата. Това е насилие, г. председателю! Не може да се гласува, преди да се изкажемъ.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Моля Ви се, г. председателю! Азъ поискахъ думата още преди г. министра.

Председателстващ Н. Захариев: Прието е вече.

П. Стайнов (д. сг): Искаме думата.

Министър д-р А. Гиргинов: Г. Кънчев! По следващия § 14 можете да вземете думата — пакъ за провѣрителитѣ. Тогава ще чуемъ Вашитѣ понятия!

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Това сж патагонски понятия за парламентаризмъ.

П. Стайнов (д. сг): Това сж патагонски понятия за правилника.

А. Капитанов (з): Вашитѣ понятия сж патагонски, защото искате думата, следъ като членътъ се гласува.

П. Стайнов (д. сг): Преди гласуването поиска думата г. Теодоси Кънчев.

А. Капитанов (з): Следъ министра не можете да искате думата.

Председателстващ Н. Захариев (Звъни) Моля, г-да! Г. министърътъ говори. Не може на нова смѣтка следъ г. министра да се говори пакъ. (Ржкоплъскания отъ мнозинството)

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Ама не сж прекратени дебатитѣ. Азъ поискахъ думата преди г. министра.

Председателстващ Н. Захариев: Гласува се и Събранието прие чл. 13.

П. Стайнов (д. сг): Това е нарушение на правилника. Да се запише, че е поискана думата и не е дадена. (Глъчка)

Председателстващ Н. Захариев: Моля тишина, г-да! Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министър д-р А. Гиргинов: Предлагамъ за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за закриване окръжнитѣ съвети. (Продължение разискванията);

2. Първо четене законопроекта за допълнение чл. 25 отъ закона за физическото възпитание на българската младежъ;

Второ четене законопроектитѣ:

3. За измѣнение и допълнение закона за устройството на сѣдилищата;

4. За кариеритѣ;

5. Докладъ на прошетарната комисия;

6. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

Т. Кънчев (д. сг. Ц): Завчера г. министъръ Стефановъ каза, че не зачита правилника. Днесъ сжщото прави г. министърътъ на вътрешнитѣ работи. Г. председателю! Азъ протестирамъ.

П. Стайнов (д. сг): Азъ съжалявамъ, че председателътъ нарушава правилника.

Председателстващ Н. Захариев: (Звъни) Които приематъ дневния редъ, предложенъ отъ г. министра на вътрешнитѣ работи за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 20 ч. 15 м.)

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретари: { **ВАС. МАРИНОВЪ**
 { **ИВ. ВЕЛЧЕВЪ**

Зам.-началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. ДУКОВЪ**